78395(1)

ਭਾਰਿਬੈਂ/2006-07/37

ਆਰਐਚਐਲਡੀ. ਨੰ: ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.06/06.02.31/2007-08

ਜੁਲਾਈ 2, 2007

ਪ੍ਰਧਾਨ/ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਿਦੇਸ਼ਕ/ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ

ਸਾਰੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕ

(ਖੇਤਰੀ ਪੇਂਡੂ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਸਮੇਤ)

ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ

ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਰਕੂਲਰ - ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦੱਮ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਧਾਰ

ਜਿਵੇਂਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਈਕਰੋ, ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦੱਮ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼/ ਨਿਰਦੇਸ਼/ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮਿਤੀਅੰਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਉਪਲਬੱਧ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼/ ਨਿਰਦੇਸ਼/ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਰਕੂਲਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਇਸ ਸਰਕੂਲਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਅਨੁਲੱਗ ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ 30 ਜੂਨ, 2007 ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਾਈਕਰੋ, ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦੱਮ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ।

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿਉ।

ਹਿਤੂ,

(ਜੀ. ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸਨ)

ਮੁੱਖ ਮਹਾਂਪ੍ਰਬੰਧਕ

ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਧਾਰ

ਭਾਗ - I

1. ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ

1.1.1.1 ਲਘੂ (ਨਿਰਮਾਣ) ਉਦਯੋਗ

ਅਜਿਹੇ ਵਪਾਰ ਜੋ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ, ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ, ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯੰਤਰ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ (ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਭਵਨ ਅਤੇ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰਾਲਿਆ ਦੀ ਮਿਤੀ 5 ਅਕਤੂਬਰ 2006 ਦੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਨੰ. ਐਸਓ. 1722 (ਈ) ਵਿਚ ਦਰਸਾਈਆਂ ਮੱਦਾਂ ਜੋ ਕਿ ਅਨੁਲੱਗI ਵਿਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੂਲ ਲਾਗਤ) 5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ।

1.1.2 ਲਘੂ (ਸੇਵਾ) ਉਦਯੋਗ

ਅਜਿਹੇ ਉਦਯੋਗ ਜੋ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਜਾਂ ਦੇਣ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯੰਤਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ (ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਭਵਨ ਅਤੇ ਫਰਨੀਚਰ, ਫਿਟਿੰਗਜ਼ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਮੱਦਾਂ ਜੋ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਾਂ ਮਾਈਕਰੋ, ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਵਿਕਾਸ (ਐਮਐਸਐਮਈਡੀ) ਅਧਿਨਿਯਮ, 2006 ਵਿਚ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੱਦਾਂ, ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੂਲ ਲਾਗਤ) 2 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ।

1.2. 1 ਮਾਈਕਰੋ (ਨਿਰਮਾਣ) ਉਦਯੋਗ

ਅਜਿਹੇ ਉਦਯੋਗ ਜੋ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ, ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਜਾਂ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯੰਤਰ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ (ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਭਵਨ

ਅਤੇ 1.1.1 ਵਿਚ ਦਰਸਾਈਆਂ ਮੱਦਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੂਲ ਲਾਗਤ) 25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਚਾਹੇ ਇਕਾਈ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸਥਿਤ ਹੋਵੇ।

1.2.2 ਮਾਈਕਰੋ (ਸੇਵਾ) ਉਦਯੋਗ

ਅਜਿਹੇ ਉਦਯੋਗ ਜੋ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਜਾਂ ਦੇਣ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯੰਤਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ (ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਭਵਨ ਅਤੇ ਫਰੀਚਰ, ਫਿਟਿੰਗਜ਼ ਅਤੇ 1.1.2 ਵਿਚ ਦਰਸਾਈਆਂ ਮੱਦਾਂ, ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੂਲ ਲਾਗਤ) 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ।

1.3.1 ਦਰਮਿਆਨੇ (ਨਿਰਮਾਣ) ਉਦਯੋਗ

ਅਜਿਹੇ ਉਦਯੋਗ ਜੋ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ, ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਜਾਂ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯੰਤਰ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ (ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਭਵਨ ਅਤੇ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰਾਲਿਆ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 5 ਅਕਤੂਬਰ 2006 ਦੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਨੰ. ਐਸਓ. 1722 (ਈ) ਵਿਚ ਦਰਸਾਈਆਂ ਮੱਦਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੂਲ ਲਾਗਤ) 5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇ ਪਰ 10 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ।

1.3.2 ਦਰਮਿਆਨੇ (ਸੇਵਾ) ਉਦਯੋਗ

ਅਜਿਹੇ ਉਦਯੋਗ ਜੋ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਜਾਂ ਦੇਣ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯੰਤਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ (ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਭਵਨ ਅਤੇ ਫਰਨੀਚਰ, ਫਿਟਿੰਗਜ਼ ਅਤੇ 1.1.2 ਵਿਚ ਦਰਸਾਈਆਂ ਮੱਦਾਂ, ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੂਲ ਲਾਗਤ) 2 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇ ਪਰ 5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਲਘੂ ਅਤੇ ਮਾਈਕਰੋ (ਸੇਵਾ) ਉਦਯੋਗ ਵਿਚ ਲਘੂ ਸੜਕ ਅਤੇ ਜਲ ਢੋ-ਢੁਆਈ ਪਰਿਚਾਲਕ, ਲਘੂ ਵਪਾਰ, ਵਪਾਰਿਕ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸੇਵਾ ਉਦਯੋਗ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ।

ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜੇ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਦੇ ਲਈ ਹਿਸਾਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

1.4 ਖਾਦੀ ਪੇਂਡੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ

ਪ੍ਰਚਾਲਣਾਂ ਦੇ ਅਕਾਰ, ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਯੰਤਰ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਮੱਦਾਂ ਮੂਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਖਾਦੀ-ਪੇਂਡੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਸਾਰੀਆਂ ਪੇਸ਼ਗੀਆਂ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੇਸ਼ਗੀਆਂ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਹਿਤ ਨਿਸਚਿਤ ਉਪ-ਟੀਚੇ (60 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਪਾਤਰ ਹੋਣਗੇ।

1.5 ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਤ

1.5.1 ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਾਰੀਗਰਾਂ, ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਆਦਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਵਿਕੇਂਦਰਿਤ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ।

1.5.2 ਵਿਕੇਂਦਰਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਦੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਭਾਵ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਕੁਟੀਰ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀਆਂ।

1.5.3 ਕੇਵਲ ਗੈਰ-ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਨਾਬਾਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਾਂਡਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ 31 ਮਾਰਚ 2007 ਤੱਕ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ, ਅਜਿਹੇ ਬਾਂਡਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗੀ ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ ਜਾਂ 31 ਮਾਰਚ

2010 ਤੱਕ, ਜੋ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਣ, ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿੱਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰੰਤੂ, 31 ਮਾਰਚ 2007 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਵੇਸ਼ ਅਜਿਹੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਪਾਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।

1.5.4 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹਨ, ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ/ ਉਪ-ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਿਡਬੀ ਵਿਚ ਰੱਖੀਆਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀਆਂ, ਜੋ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 2007 ਤੱਕ ਬਕਾਇਆ ਸੀ ਆਪਣੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗੀ ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ ਜਾਂ 31 ਮਾਰਚ 2010, ਜੋ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਣ, ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰਜੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਹਿਤ ਪਾਤਰ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਪਰੰਤੂ, ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ/ ਉਪ-ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 2007 ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਬਾਅਦ ਸਿਡਬੀ ਵਿਚ ਰੱਖੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀਆਂ, ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰਜੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਹਿਤ ਪਾਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

1.5.5 ਲਘੂ ਅਤੇ ਮਾਈਕਰੋ ਉਦਯੋਗਾਂ (ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਸੇਵਾ) ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਉਧਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਲਈ ਐਨਬੀਐਫਸੀ ਨੂੰ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਜ।

ਭਾਗ - II

ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਪਾਤਰ ਕੁਝ ਨਿਧੀ-ਨਿਯੋਜਨ ਪੇਸ਼ਗੀਆਂ

1. ਨਿਵੇਸ਼

1.1 ਪ੍ਰਤਿਭੂਤਿਯੁਕਤ ਸੰਪਤੀਆਂ

ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਰਜੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤਿਭੂਤਿਕ੍ਰਿਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਵੇਸ਼ ਹਵਾਲੇ ਸਹਿਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਵਰਗ ਵਿਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਬਸ਼ਰਤੇ ਪ੍ਰਤਿਭੂਤਿਕ੍ਰਿਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਭੂਤਿਕਰਨ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਣ। ਇਸਦਾ ਇਹ ਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪ੍ਰਤਿਭੂਤਿਕ੍ਰਿਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਉਕਤ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਬੈਂਕ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਬੈਂਕ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਉਦੋਂ ਪਾਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਤਿਭੂਤਿਕ੍ਰਿਤ ਪੇਸ਼ਗੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਭੂਤਿਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਪੇਸ਼ਗੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਲਈ ਪਾਤਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

1.2 ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਲਈ ਪਾਤਰ ਕਿਸੇ ਕਰਜ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਯੱਕਮੁਕਤ ਖਰੀਦ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ (ਪ੍ਰੱਤਖ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰੱਤਖ) ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਪਾਤਰ ਹੋਣਗੀਆਂ ਬਸ਼ਰਤੇ, ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਕਰਜੇ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਲਈ ਪਾਤਰ ਹੋਣ ; ਕਰਜੇ ਸੰਪਤੀਆਂ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਬਿਨਾਂ

ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ (ਪੂਰੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਮੁੱਲ ਤੇ) ਖਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਣ ; ਅਤੇ ਪਾਤਰ ਕਰਜ ਸੰਪਤੀਆਂ, ਅਦਾਇਗੀ ਦੇ ਇਲਾਵਾ, ਖਰੀਦ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਪਟਾਈ ਨਾ ਗਈ ਹੋਵੇ।

1.3 ਅੰਤਰ ਬੈਂਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ (ਆਈਬੀਪੀਸੀ) ਵਿਚ ਜੋਖ਼ਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਵੇਸ਼, ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਪਾਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਬਸ਼ਰਤੇ, ਹਵਾਲੇ ਸਹਿਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਲਈ ਪਾਤਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 180 ਦਿਨ ਦੇ ਲਈ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਣ।

2. ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਵਿਤ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੀ (ਐਸਈਐਫਸੀ) ਯੋਜਨਾ :

ਸਲਾਨਾ ਨੀਤੀ ਵਰਨਣ 2005-06 ਵਿਚ ਮਾਣਯੋਗ ਗਵਰਨਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੈਂਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਅਤੇ "ਲਘੂ ਵਪਾਰ ਵਿਤੀ ਕੇਂਦਰ" ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਸਿਡਬੀ (SIDBI) ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਣਾਲੀਗਤ ਗਠਬੰਧਨ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਬੈਂਕਿੰਗ ਮੰਡਲ ਮੰਤਰਾਲਿਆ, ਵਿਤ ਮੰਤਰਾਲਿਆ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਸਿਡਬੀ, ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਸੰਘ ਅਤੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਤਾਰੀਖ 20 ਮਈ 2005 ਨੂੰ ਲਾਗੂਕਰਨ ਹਿਤ ਸਾਰੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਵਣਜੀ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸਿਡਬੀ ਨੇ ਅਜਿਹੇ 149 ਕੇਂਦਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਸਿਡਬੀ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ 16 ਬੈਂਕਾਂ (ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, ਯੂਕੋ ਬੈਂਕ, ਯੈਸ ਬੈਂਕ, ਬੈਂਕ ਆਫ ਬੜੌਦਾ, ਓਰੀਐਂਟਲ ਬੈਂਕ ਆਫ ਕਾਮਰਸ, ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ, ਦੇਨਾ ਬੈਂਕ, ਆਂਧਰਾ ਬੈਂਕ, ਇੰਡੀਅਨ ਬੈਂਕ, ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬੈਂਕ,

ਆਈਡੀਬੀਆਈ ਬੈਂਕ, ਇੰਡੀਅਨ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਬੈਂਕ, ਯੂਨੀਅਨ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ, ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਸੋਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਫੈਡਰਲ ਬੈਂਕ) ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ-ਕਰਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਸਿਡਬੀ ਸਮੂਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਅਨੁਲੱਗ II ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੈ।

ਭਾਗ - III

ਘਰੇਲੂ ਵਣਜੀ ਬੈਂਕਾਂ (ਖੇਤਰੀ ਪੇਂਡੂ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਧਾਰ ਦਾ ਟੀਚੇ

1. ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਘਰੇਲੂ ਵਣਜੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਮੁੱਖ ਟੀਚਾ

1.1 ਘਰੇਲੂ ਵਣਜੀ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਦੇਣਯੋਗ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਕਿ ਸਮਾਯੋਜਿਤ ਮੂਲ ਬੈਂਕ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਊਨਤਮ 40% ਜਾਂ ਤੁਲਨਾ-ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰਜ਼ ਰਾਸ਼ੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਪੇਸ਼ਗੀਆਂ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਵੇ।

1.2 ਹਾਲਾਂਕਿ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦੇ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਪਾਲਿਸੀ ਪੈਕੇਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਉਪ-ਟੀਚੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਬੈਂਕ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀਆਂ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦੇ ਲਈ ਟੀਚੇ ਆਪ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸਾਲ-ਦਰ-ਸਾਲ ਨਿਊਨਤਮ 20% ਦੇ ਵਾਧਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ; ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ 5 ਸਾਲ ਅਰਥਾਤ 2005-06 ਤੋਂ 2009-10 ਤੱਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕਰਜ਼ਾ ਦੁਗਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।

1.3 ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਉਪਲੱਬਧਤਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਹਿਤ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ -

(ਕ) ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਹਿਤ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੁਲ ਪੇਸ਼ਗੀ ਦਾ 40 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਜਿਹੇ ਮਾਈਕਰੋ (ਨਿਰਮਾਣ) ਉਦਯੋਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯੰਤਰ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵਿਚ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਈਕਰੋ (ਸੇਵਾ) ਉਦਯੋਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਛੋਟੇ ਯੰਤਰਾਂ ਵਿਚ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਖ) ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੁਲ ਪੇਸ਼ਗੀ ਦਾ 20% ਅਜਿਹੇ ਮਾਈਕਰੋ (ਨਿਰਮਾਣ) ਉਦਯੋਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯੰਤਰ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਵੇਸ਼ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋਵੇ; ਅਤੇ ਮਾਈਕਰੋ (ਸੇਵਾ) ਉਦਯੋਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਛੋਟੇ ਯੰਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਵੇਸ਼ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਪੇਸ਼ਗੀਆਂ ਦਾ 60% ਮਾਈਕਰੋ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।)

2. ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਟੀਚੇ

2.1.1 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਕਿ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ) ਵਿਚ ਸਮਾਯੋਜਿਤ ਮੂਲ ਬੈਂਕ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ 32% ਜਾਂ ਤੁਲਨਾ ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰਜ਼ ਰਾਸ਼ੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇ, ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

2.1.2 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 32% ਟੀਚੇ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸੀਮਾ ਵਿਚ ਹੀ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਦੇਣਯੋਗ ਪੇਸ਼ਗੀਆਂ ਸਮਾਯੋਜਿਤ ਮੂਲ ਬੈਂਕ ਕਰਜ਼ ਦਾ 10% ਜਾਂ ਤੁਲਨਾ-ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਬਰਾਰਬ ਕਰਜ਼ ਰਾਸ਼ੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇ, ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

2.1.3 ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ ਦੀ ਉਪਲੱਬਧਤਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਹਿਤ, ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ -

(ਕ) ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਹਿਤ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੁਲ ਪੇਸ਼ਗੀ ਦਾ 40 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਜਿਹੇ ਮਾਈਕਰੋ (ਨਿਰਮਾਣ) ਉਦਯੋਗ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯੰਤਰ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵਿਚ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਈਕਰੋ (ਸੇਵਾ) ਉਦਯੋਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯੰਤਰਾਂ ਵਿਚ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਖ) ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੁਲ ਪੇਸ਼ਗੀ ਦਾ 20% ਅਜਿਹੇ ਮਾਇਕਰੋ (ਨਿਰਮਾਣ) ਉਦਯੋਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯੰਤਰ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਵੇਸ਼ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋਵੇ; ਅਤੇ ਮਾਈਕਰੋ (ਸੇਵਾ) ਉਦਯੋਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯੰਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਵੇਸ਼ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਪੇਸ਼ਗੀਆਂ ਦਾ 60% ਮਾਈਕਰੋ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।)

(ਮੂਲ ਬੈਂਕ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1934 ਦੀ ਧਾਰਾ 42 (2) ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਪੇਸ਼ ਪੰਦਰਵਾੜਾ ਸਾਰਨੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਐਫਸੀਐਨਆਰ (ਬੀ) ਅਤੇ ਐਨਆਰਐਨਆਰ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਪੇਸ਼ ਬਕਾਇਆ ਜਮਾਂ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਟੀਚੇ/ ਉਪ ਟੀਚੇ ਦੀ ਗਣਨਾ ਦੇ ਲਈ ਮੂਲ ਬੈਂਕ ਕਰਜ਼ੇ ਤੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਐਨਆਰਐਨਆਰ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐਨਆਰਐਨਆਰ ਖਾਤਾ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਵਰਤਮਾਨ ਖਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਤਕ ਚਾਲੂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਿਤੀ 29 ਅਪ੍ਰੈਲ 2002 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਬੈਂਪਵਿਵਿ. ਡੀਆਈਆਰ. ਬੀਸੀ. 93/13.01.09/2001-02 ਵਿਚ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।)

3. ਪਹਿਲਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਰਿਤ ਟੀਚਿਆਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇਣ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿਡਬੀ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਾਸ਼ੀ

3.1 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਦੇ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਟੀਚੇ/ਉਪ-ਟੀਚੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਰਜ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ (ਸਿਡਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦਯੋਗ ਵਿਕਾਸ ਨਿਧੀ (ਐਸਈਡੀਐਫ) ਵਿਚ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੰਤਵਾਂ ਦੇ ਲਈ ਅੰਸ਼ਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

3.2 ਅਜਿਹੇ ਵੰਡ ਦੇ ਮੰਤਵ ਦੇ ਲਈ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਵਿਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਖੀਰਲੇ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਥਮਤਾ

ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਹਿਸਾਬ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

3.3 ਐਸਈਡੀਐਫ ਦੀ ਮੂਲਭੂਤ ਨਿਧੀ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਸਾਲ-ਦਰ-ਸਾਲ ਅਧਾਰ ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਜਾਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੂਲਭੂਤ ਨਿਧੀ ਦਾ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅੰਸ਼ਦਾਨ ਉਚਿਤ ਅਨੁਪਾਤੀ ਅਧਾਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਏਐਨਬੀਸੀ ਦੇ 32 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਜਾਂ ਤੁਲਨਾ-ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰਜ਼ ਰਾਸ਼ੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇ, ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ। ਮੂਲਭੂਤ ਨਿਧੀ ਦਾ ਬਕਾਇਆ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅੰਸ਼ਦਾਨ ਉਚਿਤ ਅਨੁਪਾਤੀ ਅਧਾਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਕਮੀ ਕੁਲ ਮਿਲਾਕੇ ਏਐਨਬੀਸੀ ਦੇ ਲੜੀ ਨੰਬਰ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ 12 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਜਾਂ ਤੁਲਨਾ-ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰਜ਼ ਰਾਸ਼ੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅੰਸ਼ਦਾਨ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਟੀਚੇ / ਉਪ-ਟੀਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿਚ ਆਈ ਕਮੀ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

3.4 ਸਿਡਬੀ / ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਨਿਧੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਣ ਤੇ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਕਹੇਗੀ।

3.5 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਅੰਸ਼ਦਾਨ ਤੇ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ, ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਆਦਿ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

4. ਵਿਭਿੰਨ ਮੰਤਵਾਂ ਦੇ ਲਈ ਵਿਨਿਯਮਿਕ ਭੁਗਤਾਨ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਸਮੇਂ, ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਅਤੇ ਉਪ-ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣਾ ਇਕ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਮੱਦ ਹੋਵੇਗੀ।

(ਏਐਨਬੀਸੀ ਜਾਂ ਤੁਲਨਾ ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ (ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਬੈਂਕਿੰਗ ਪ੍ਰਚਾਲਣ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਉਚਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ) ਦੀ ਗਣਨਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ 31 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਦੇ ਲਈ ਬਕਾਇਆ ਐਫਸੀਐਨਆਰ (ਬੀ) ਅਤੇਐਨਆਰਐਨਆਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਬਕਾਇਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਦੇ ਲਈ ਏਐਨਬੀਸੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ, ਹੁਣ ਘਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਦੇ ਲਈ ਏਐਨਬੀਸੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਐਨਬੀਸੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਐਚਟੀਐਮ ਵਰਗ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਗੈਰ ਐਸਐਲਆਰ ਬਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਵੇਸ਼। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਪੁਨਰ ਪੂੰਜੀਕਰਨ ਬਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਵੇਸ਼ ਏਐਨਬੀਸੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਦੇ ਮੰਤਵ ਦੇ ਲਈ ਹਿਸਾਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਮਿਤੀ 30.4.07 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਆਰਪੀਸੀਡੀ. ਨੰ. ਪਲਾਨ. ਬੀਸੀ. 84/04.09.01/2006-07 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ, ਐਚਟੀਐਮ ਵਰਗ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਗੈਰ ਐਸਐਲਆਰ ਬਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਏਐਨਬੀਸੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਦੇ ਲਈ 31 ਮਾਰਚ 2010 ਤੱਕ ਹਿਸਾਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐਚਟੀਐਮ ਵਰਗ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਗੈਰ-ਐਸਐਲਆਰ ਬਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਬੈਂਕਾਂ

ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਵੇਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਮੰਤਵ ਦੇ ਲਈ ਹਿਸਾਬ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ/ ਉਪ-ਟੀਚਿਆਂ, ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚੀ 8- ਤੁਲਨਾ-ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਮੱਦ I(vi) - ''ਹੋਰਾਂ'' ਵਿਚ ''ਨਿਵੇਸ਼'' ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਨਾਬਾਰਡ/ ਸਿਡਬੀ, ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਵੇ, ਵਿਚ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਐਚਟੀਐਮ ਵਰਗ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਗੈਰ ਐਸਐਲਆਰ ਬਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੁਲਨਾ-ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰਜ਼ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਦੇ ਲਈ, ਬੈਂਕ ਵਰਤਮਾਨ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਕਰਨ। ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ/ਉਪ-ਟੀਚਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਵ ਦੇ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ-ਬੈਂਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਹਿਸਾਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।)

ਭਾਗ - IV

ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਲਈ
ਸਧਾਰਣ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼/ ਨਿਰਦੇਸ਼

1. ਪ੍ਰਤੀਬੇਨਤੀਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ

ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਲਈ 25,000/- ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੀ ਕਰਜ਼ ਸੀਮਾ ਵਾਲੇ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਬੇਨਤੀਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਦੋ ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤੀਬੇਨਤੀਆਂ ਦਾ 4 ਹਫਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਕਰਜ਼ ਪ੍ਰਤੀਬੇਨਤੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਭਰੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ''ਚੈਕ ਲਿਸਟ'' ਹੋਵੇ।

2. ਅਨੁਸੰਗੀ

ਅਨੁਸੰਗੀ ਪ੍ਰਤਿਭੂਤੀ ਕਰਨ ਹਿਤ ਸਾਰੇ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਉਧਾਰ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਸੀਮਾ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਇਕਾਈਆਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਵਿਤ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਬੈਂਕ, ਕਰਜ਼ ਹਿਤ ਅਨੁਸੰਗੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ)।

3 ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਕਰਜ਼

ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ 1 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੀ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਕਰਜ਼ ਸੀਮਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਇਕ ਹੀ ਸਥਾਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਪੂੰਜੀ ਅਤੇ ਮਿਆਦੀ ਕਰਜ਼ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਕਰ ਸਕਣ।

4 ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ / ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ

ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰੇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਾਖਾ ਖੋਲ੍ਹਣ। ਨਾਲ ਹੀ, ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 60% ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ ਵਾਲੀ ਆਪਣੀ ਸਧਾਰਣ ਬੈਂਕਿੰਗ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਨਾਲ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਸੇਵਾ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਹਿਤ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਣ। ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਹਿਤ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਪਾਲਸੀ ਪੈਕੇਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਕ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਾਲੇ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਸਮੂਹਾਂ/ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬੈਂਕ ਕਰਜ਼ ਲੈ ਸਕਣ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਕ੍ਰਾਮਿਕ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮਾਹਿਰਤਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰ ਸਕਣ। ਮੌਜੂਦ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਦਾ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੁਨਰਨਾਮਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਮਰੱਥਾ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਿਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਹਿਤ ਉਪਯੋਗ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ/ ਉਧਾਰਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਤ / ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਪਰਿਚਾਲਣ ਸਬੰਧੀ ਲਚਕੀਲਾਪਨ ਰਹੇਗਾ।

5 ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਭੁਗਤਾਨ

ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਉਦਯੋਗਿਕ ਉਦਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਭੁਗਤਾਨ ਤੇ ਵਿਆਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1998 ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ, ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਦੇ ਲਈ ਦੰਡ ਦੇਣ ਯੋਗ ਉਪਬੰਧ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ (ਕ) ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ

ਅਤੇ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਝੌਤਾ 120 ਦਿਨ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ (ਖ) 120 ਦਿਨ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਹਿਮਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇਰੀ ਦੇ ਲਈ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਦੀ ਮੂਲ ਉਧਾਰ ਦਰ ਦਾ 11/2 ਗੁਣਾ ਵਿਆਜ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਨਾਲ ਹੀ, ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ : ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਨਾਲ ਖਰੀਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਭੁਗਤਾਨ ਰੋਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹਿਤ ਵੱਡੇ ਉਧਾਰਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਲਈ ਸਮੁੱਚੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪੂੰਜੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਪ-ਸੀਮਾਵਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ।

ਮਾਈਕਰੋ, ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਵਿਕਾਸ ਅਧਿਨਿਯਮ (ਐਮਐਸਐਮਈਡੀ), 2006 ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਲਘੂ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਉਦਯੋਗਿਕ ਉਦਮਾਂ ਦੇ ਲਈ ਦੇਰੀ ਭੁਗਤਾਨ ਤੇ ਵਿਆਜ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1998 ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ :

(i) ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਜਾਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ। ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਸਮਾਂ 45 ਦਿਨ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(ii) ਜੇਕਰ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਾ ਸਪਲਾਈਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਰਾਸ਼ੀ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਦਿਨ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਬੈਂਕ ਦਰ ਦਾ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਵਿਆਜ, ਮਹੀਨੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਹਿਤ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

(iii) ਸਪਲਾਈਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮਾਲ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਦੀ ਅਪੂਰਤੀ ਤੇ ਲਈ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਾ ਉਕਤ (ii) ਵਿਚ ਸੂਚਿਤ ਵਿਆਜ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇਗਾ।

(iv) ਦੇਣਯੋਗ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਝਗੜਾ ਹੋਣ ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ ਮਾਈਕਰੋ ਅਤੇ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਸੁਵਿਧਾ ਸੇਵਾ ਪਰਿਸ਼ਦ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

6. **ਬੀਮਾਰ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ (ਕੋਹਲੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਮੂਹ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ)**

ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਇਕਾਈ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਬੀਮਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਇਕਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਉਧਾਰ ਖਾਤਾ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲਈ ਅਨਾਦਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪੂਰਵ ਲੇਖਾ ਸਾਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਮੁੱਲ ਦੇ 50% ਤੱਕ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਨਕਦ ਹਾਨੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੂਲ ਮੁੱਲ ਵਿਚ ਖੋਰ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੋ ਸਾਲ ਦੇ ਲਈ ਇਕਾਈ ਵਣਜੀ ਉਤਪਾਦਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਵੇ। ਉਕਤ ਮਾਨਦੰਡ ਤੋਂ ਬੈਂਕ ਅਰੰਭਿਕ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਬੀਮਾਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਸਕਣਗੇ ਅਤੇ ਇਕਾਈ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਹਿਤ ਸੁਧਾਰਆਤਮਕ ਉਪਾਅ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕਾਈ ਦੇ ਸੰਭਵ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸ਼ਨਾਖਤ / ਸ਼ਨਾਖਤ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੁਨਰਵਾਸ ਪੈਕੇਜ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੁਨਰਵਾਸ ਪੈਕਜ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਇਸ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਬੈਂਕਾਂ/ ਵਿਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ "ਧਾਰਨ ਪ੍ਰਚਾਲਣ" ਕਰਨ ਤਾਂ ਕਿ ਬੀਮਾਰ ਇਕਾਈ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾਲ ਵਿਕਰੀ ਆਮਦਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਤੱਕ ਨਗਦੀ ਕਰਜ਼ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਫੰਡ ਕੱਢਵਾ ਸਕਣ। ਸੰਭਵ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸ਼ਨਾਖਤ ਬੀਮਾਰ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਹਿਤ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਰਿਆਇਤ ਦੇ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਮਾਨਦੰਡ ਹੇਠ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ :

(i)	**ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਪੂੰਜੀ ਤੇ ਵਿਆਜ**	ਵਰਤਮਾਨ ਨਿਰਧਾਰਤ / ਮੂਲ ਉਧਾਰ ਦਰ ਨਾਲ 1.5% ਘੱਟ ਵਿਆਜ ਜਿੱਥੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ
(ii)	**ਫੰਡ ਵਿਆਜ ਮਿਆਦੀ ਕਰਜ਼**	ਵਿਆਜ ਰਹਿਤ
(iii)	**ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਪੂੰਜੀ ਮਿਆਦੀ ਕਰਜ਼**	ਵਰਤਮਾਨ ਨਿਰਧਾਰਤ /ਮੂਲ ਉਧਾਰ ਦਰ ਤੋਂ 1.5% ਘੱਟ ਵਿਆਜ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿੱਥੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ
(iv)	**ਮਿਆਦੀ ਕਰਜ਼ਾ**	ਵਿਆਜ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਿਆਇਤ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਰ ਤੋਂ 2% ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੇਠ੍ਹਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ (ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ/ਵਿਕੇਂਦਰਿਤ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ 3% ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੇਠ੍ਹਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ।)
(v)	**ਅਚੇਤ ਖਰਚ ਕਰਜ਼ ਸਹਾਇਤਾ**	ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਪੂੰਜੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਲਈ ਰਿਆਇਤੀ ਦਰ

7. ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਅੰਤਰ ਸੰਸਥਾਗਤ ਸਭਾ

ਬੀਮਾਰ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਹਿਤ ਤਾਲਮੇਲ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਨਿਪਟਨ ਦੇ ਲਈ, ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਅੰਤਰ ਸੰਸਥਾਗਤ ਸਭਾਵਾਂ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਦਯੋਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਿਆਦੀ ਕਰਜ਼ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾਤ ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਹਿਤ ਉਪਯੋਗੀ ਮੰਚ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪੂੰਜੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਤੇ ਸਖਤ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਸਐਫਸੀ ਦੁਆਰਾ ਮਿਆਦੀ ਕਰਜ਼ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ,

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਾਰਜਨ ਮਨੀ ਯੋਜਨਾ, ਸਿਡਬੀ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਇਕਵਟੀ ਨਿਧੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਬਿਓਰੇ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀਆਂ ਸਧਾਰਣ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਵਿਚ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਸਥਾਨੀ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਸੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਤਿਮਾਹੀ ਅਧਾਰ ਤੇ ਅਯੋਜਿਤ ਐਸਐਲਆਈਆਈਸੀ ਦੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਸਐਲਆਈਆਈਸੀ ਦੀ ਇਕ ਉਪ-ਬੈਠਕ ਹਰੇਕ ਬੀਮਾਰ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਇਕਾਈ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਐਸਐਲਆਈਆਈਸੀ ਦੇ ਸਟੇਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਹਿਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।

8. ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਭਾ

ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ, ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਖੇਤਰੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਿਚ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਭਾਵਾਂ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਬੈਂਕਰ ਸਭਾ ਸੰਯੋਜਕ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧ, ਦੋ ਬੈਂਕਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਵਿਚ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਵਿਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇ, ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਸਿਡਬੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧੀ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਰਾਜ ਵਿਚ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ / ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਸੰਘ ਦੇ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧੀ ਅਤੇ ਐਸਐਫਸੀ / ਐਸਆਈਡੀਸੀ ਤੋਂ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਸਭਾ ਦੀ ਬੈਠਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਵਿਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਹੋਈ ਪ੍ਰਗਤੀ ਅਤੇ ਬੀਮਾਰ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ / ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਦੀ ਵੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਕਰਜ ਉਪਲੱਬਧਤਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਣ, ਦੇ ਨਿਵਾਰਣ ਹਿਤ ਹੋਰ ਬੈਂਕਾਂ/ ਵਿਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ

ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਸਭਾਵਾਂ ਸਮੂਹ / ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਭਾਵਾਂ ਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇਗੀ।

9. ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਹਿਤ ਕਰਜ ਪੁਨਰਗਠਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਵਧਾਉਣ ਹਿਤ ਮਾਣਯੋਗ ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਭਾਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਬੈਂਕਿੰਗ ਪ੍ਰਚਾਲਣ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਕਰਜ ਪੁਨਰਗਠਨ ਤਰਕੀਬ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਸੂਚਨਾ ਸਾਰੇ ਵਣਜੀ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 8.9.2005 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਬੈਂਪਵਿਵਿ.ਬੀਪੀ.ਬੀਸੀ. ਨੰ. 34/21.04.132/2005-06 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਾਰੇ ਪਾਤਰ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾ ਦੇ ਕਰਜ ਪੁਨਰਗਠਨ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਆਰਥਿਕ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸਮਰੱਥ ਜਾਂ ਸੰਭਾਵਿਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਆਰਥਿਕ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸਮਰੱਥ ਹਨ :

ਕ) ਸਾਰੇ ਗੈਰ ਨਿਗਮੀ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਚਾਹੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਯੋਗ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ।

ਖ) ਸਾਰੇ ਨਿਗਮੀ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ, ਜਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਹੀ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਬੈਂਕਿੰਗ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ, ਚਾਹੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਣਯੋਗ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ।

ਗ) ਸਾਰੇ ਨਿਗਮੀ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਜਿੰਨਾਂ ਦਾ ਬਹੁ-ਭਾਂਤੀ/ ਸੰਘੀ ਬੈਂਕਿੰਗ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਫੰਡ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਫੰਡ ਬਕਾਇਆ 10 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋਵੇ।

ਘ) ਅਜਿਹੇ ਖਾਤੇ ਜਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਲਤੀ, ਬੇਈਮਾਨੀ ਅਤੇ ਧੋਖਾ ਹੋਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਪੁਨਰਗਠਨ ਦੇ ਲਈ ਪਾਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।

ਙ) ਬੈਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ''ਹਾਨੀ ਸੰਪਤੀਆਂ'' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਾਤੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਦੇ ਲਈ ਪਾਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।

ਸਾਰੇ ਨਿਗਮੀ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੰਡ ਅਤੇ ਗੈਰ ਫੰਡ ਬਕਾਇਆ 10 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ, ਦੇ ਲਈ ਬੈਂਕਿੰਗ ਪ੍ਰਚਾਲਣ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਮਿਤੀ 10 ਨਵੰਬਰ 2005 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਬੈਂਪਵਿਵਿ.ਨੰ. ਬੀਪੀ.ਬੀਸੀ. 45/21. 04.132/2005-06 ਦੁਆਰਾ ਅਲੱਗ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ।

10. ਸਮੂਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ

ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਵਿਕਾਸ ਹਿਤ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰਾਲਿਆ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 60 ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਬੈਂਕਰ ਸਭਾ ਦੇ ਸੰਯੋਜਕ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੀ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸਲਾਨਾ ਕਰਜ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰਾਲਿਆ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਚਾਣੇ ਗਏ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਜ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ।

11. ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ / ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਸਭਾ

11.1 ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾਗਤ ਕਰਜ ਦੀ ਬਹੁਮਤਾ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹਿਤ ਸਭਾ ਦੀ ਰਿਪੋਟ (ਨਾਯਕ ਸਭਾ)

ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਤੱਤਕਾਲੀ ਉਪ ਗਵਰਨਰ ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ.ਆਰ. ਨਾਇਕ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ੍ਹ ਦਸੰਬਰ 1991 ਵਿਚ, ਲਘੂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹਿਤ ਇਕ ਸਭਾ ਗਠਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਭਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਟ 1992 ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ --

i) ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਕਰਜ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਪੇਂਡੂ ਉਦਯੋਗਾਂ, ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਛੋਟੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਉਸੀ ਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਪਹਿਲ ਦੇਣ।

ii) ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਪੂੰਜੀ ਕਰਜ ਸੀਮਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਨੁਮਾਨਤ ਸਲਾਨਾ ਟਰਨਓਵਰ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 20 % ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰੇਕ ਇਕਾਈ ਦੀ ਕਰਜ ਸੀਮਾ 2 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ (ਹੁਣ 5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਈ ਹੈ) ਹੋਵੇ।

iii) ਉਲਟੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਸਲਾਨਾ ਕਰਜ ਬਜਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

iv) ਲਘੂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਵਿਤੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਹੀ ਕਾਊਂਟਰ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਡਬੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ।

v) ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੋ ਕਿ ਕਰਜ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੇਣ ਵਿਚ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਕਰਜ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੀ ਕਰਜ ਸੀਮਾ ਵਿਚ ਕਮੀ/ ਅਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਣ ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

vi) ਕਰਜ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਲਈ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਤੇ "ਕਵਿਡ ਪ੍ਰੋ ਕਯੋ" ਵਾਂਗ ਜ਼ੋਰ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

vii) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਬੈਂਕ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਜਾਂ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ ਵਿਚ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਉਧਾਰ ਖਾਤਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ।

viii) ਬੀਮਾਰ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ।

ix) ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਉਧਾਰਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਲਈ ਦਰਜਾ ਕਰਜ ਪ੍ਰਾਥਨਾ ਫਾਰਮ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

x) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਅਮਲੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਵਈਏ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

11.2 ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਕਰਜ ਤੇ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਸਭਾ ਦੀ ਰਿਪੋਟ (ਕਪੂਰ ਸਭਾ)

ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨੇ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸੁਧਾਰਣ ਅਤੇ ਕਾਰਜ-ਵਿਧੀ ਦੇ ਸਰਲੀਕਰਨ ਹਿਤ ਉਪਾਅ ਸੁਝਾਉਣ ਦੇ ਲਈ, ਇਕੱਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਸਭਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ. ਐਲ. ਕਪੂਰ (ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਸੇਵਾਮੁਕਤ), ਭੂਤਕਾਲੀਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰਾਲਿਆ ਸਨ। ਸਭਾ ਨੇ 126 ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਿਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਆਪਕ ਖੇਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ 88 ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ :

i) ਤਦ ਅਰਥ ਸੀਮਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਹਿਤ ਸ਼ਾਖਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ;

ii) ਪ੍ਰਾਥਨਾ ਫਾਰਮਾਂ ਦਾ ਸਰਲੀਕਰਨ;

iii) ਕਰਜ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਹਿਤ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਦੇ ਮਾਨਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ;

iv) ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣਾ;

v) ਮਿਸ਼ਰਤ ਕਰਜ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਿਚ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਵਾਧਾ (ਹੁਣ ਵੱਧ ਕੇ 1 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ)

vi) ਵਸੂਲੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਮਜਬੂਤ ਕਰਨਾ ;

vii) ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੱਛੜੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ;

viii) ਛੋਟੇ ਮੰਤਵਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਹਿਤ ਸ਼ਾਖਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਕਰਨ ਹਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ;

ix) ਬੈਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਗਾਹਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸਰਲ ਬਣਾਉਣਾ।

11.3 ਲਘੂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਾਉਣ ਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦਲ ਦੀ ਰਿਪੋਟ (ਗਾਂਗੂਲੀ ਸਭਾ)

ਗਵਰਨਰ, ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਮੁਦਰਾ ਸਬੰਧੀ ਅਤੇ ਕਰਜ ਨੀਤੀ 2003-04 ਦੀ ਮੱਧਵਰਤੀ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਡਾ. ਏ. ਐਸ. ਗਾਂਗੁਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ੍ਹ ''ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਾਉਣ ਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦਲ'' ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਭਾ ਨੇ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਨਾਲ ਕਵਰ ਦਰਦੇ ਹੋਏ 31 ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੇਠ ਲਿਖਤ 8 ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਹਿਤ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਹੇਠ੍ਹ-ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ :-

i) ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਲਈ ਸਮੂਹ ਅਧਾਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਨਾਉਣਾ;

ii) ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਬੈਂਕ, ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਫਲ ਕਾਰਜ ਮਾਡਲ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੰਤਵਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ;

iii) ਉਤਰ ਪੂਰਵੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਹੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ, ਵਾਰ-ਵਾਰ ਹੜ੍ਹ ਨਾਲ ਢੋ-ਢੁਆਈ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਉਣ ਵਰਗੀਆਂ ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਵਣਜੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਉਚੇਰੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪੂੰਜੀ ਸੀਮਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ;

iv) ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਂਡੂ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਉਨਤੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਕਾਰੀਗਰਾਂ, ਪੇਂਡੂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਜ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਲਈ ਨਵੇਂ ਉਪਾਅ ਲੱਭਣਾ;

v) ਵਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਵਿਚ ਕਮੀ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਲਈ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਜ ਦਰ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਸੰਸ਼ੋਧਨ।

11.4 ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਹਿਤ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਮੂਹ

ਸ਼੍ਰੀ ਸੀ.ਐਸ. ਮੂਰਤੀ, ਇਨਚਾਰਜ ਮੁੱਖ ਮਹਾਂਪ੍ਰਬੰਧਕ, ਪੇਂਡੂ ਅਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਕਰਜ ਵਿਭਾਗ, ਕੇਂਦਰੀ ਦਫ਼ਤਰ, ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ੍ਹ ਇਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਮੂਹ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਵਿਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਸਰਕੂਲਰ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ, ਲਘੂ ਉਦਯੋਗਾਂ / ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਉਧਾਰ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਹਿਤ ਉਚਿਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸੁਝਾਉਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਨਦੰਡਾਂ ਵਿਚ ਛੋਟ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਦਾਰੀਕਰਣ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸਮੂਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਟ 6 ਜੂਨ 2005 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਅੰਦਰੂਨੀ ਦਲ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ :

i) ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਭਾਵਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਵਿਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਉਨਤੀ ਦੀ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੂਚਾਰੂ ਰੂਪ ਨਾਲ ਕਰਜ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਉਣਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਕਮੀਆਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਣ, ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਬੈਂਕਾਂ/ ਵਿਤੀ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ।

ii) ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਵਾਲੇ ਪਹਿਚਾਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮੂਹਾਂ/ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਤਾਂ ਕਿ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਬੈਂਕ ਕਰਜ ਤਕ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਸਟਾਫ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

iii) ਸਮੂਹ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਬੋਰਡਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾ ਸਕਣ। ਬਹੁਮੁਖੀ ਬੈਂਕਿੰਗ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ 10 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਕਰਜ ਸੀਮਾ ਵਾਲੇ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ / ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਨੂੰ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਸੀਡੀਆਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

iv) ਬੀਮਾਰ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਇਕਾਈ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਲ ਨੇ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ

ਕਿ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਬੀਮਾਰ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣਵਾਲੀ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਛੋਟ ਦੇ ਲਈ ਮਾਨਦੰਡ ਅਤੇ ਅਰਥ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਮੰਡਲ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ।

ਦਲ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸ਼ਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ ਦੇਣ ਦੇ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਪਾਲਸੀ ਪੈਕੇਜ ਦੇ ਭਾਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

12. ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਹਿਤ ਪਾਲਸੀ ਪੈਕੇਜ

ਉਪਰੋਕਤ ਪਾਲਸੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ, ਅਸੀਂ ਉਕਤ ਪਾਲਸੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੇ ਲਾਗੂਕਰਨ ਹਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ (ਮਿਤੀ 19 ਅਗਸਤ 2005 ਦਾ ਸਰਕੂਲਰ ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ. ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ. ਨੰ. 31/06.02.31/2005-06) ਅਤੇ ਨਿਜੀ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਪੇਂਡੂ ਬੈਂਕਾਂ (ਮਿਤੀ 25 ਅਗਸਤ 2005 ਦਾ ਸਰਕੂਲਰ ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ. ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ. ਨੰ. 31/06.02.31/2005-06) ਭੇਜੇ ਹਨ। ਪਾਲਸੀ ਪੈਕੇਜ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹੇਠ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ :-

- ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ (ਐਸਐਮਈ) ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ
- ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਵਿਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਿਤ ਆਪਣੇ ਟੀਚੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ

- ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਾਜ਼ਬ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਪਾਅ
- ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਕਰਜੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦੇ ਉਪਾਅ
- ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਿਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਿਤ ਸਮੂਹ ਅਧਾਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ
- ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨੇ ਖੇਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਭਾਵਾਂ ਦਾ ਗਠਨ
- ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਕਰੈਡਿਟ ਰੇਟਿੰਗ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਕਰਜ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਰੇਟਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਪਣਾ ਕੇ, ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲਈ ਕਰਜਿਆਂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਾਜਿਬ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਪਾਅ
- ਸਿਡਬੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਿਤ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਾਗਤ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਕਰਜ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਰੇਟਿੰਗ ਸਮੱਗਰੀ (ਸੀਏਆਰਟੀ), ਖਤਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਮਾਡਲ (ਆਰਐਮ) ਅਤੇ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦਾ ਖਤਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਰੇਟਿੰਗ ਮਾਡਲ ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ
- ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਨਿਗਮ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਰੈਡਿਟ ਰੇਟਿੰਗ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਨਾਮੀ ਕਰੈਡਿਟ (ਕਰਜਾ) ਰੇਟਿੰਗ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਈਕਾਈਆਂ ਦੀ ਰੇਟਿੰਗ ਕਰਾਉਣ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ

- ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਬੋਰਡਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਨੀਤੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਅਸਾਨ ਬਨਾਉਣਾ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ / ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਸਿਡਬੀ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੈਂਕ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ।

ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ 10 ਅਗਸਤ 2005 ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਘੋਸ਼ਿਤ ''ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦੇ ਲਈ ਪਾਲਸੀ ਪੈਕੇਜ'' ਦੀ ਨਕਲ ਅਨੁਲੱਗ IV ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੈ।

13. ਮਾਈਕਰੋ, ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਵਿਕਾਸ ਅਧਿਨਿਯਮ- 2006

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਿਤੀ 16 ਜੂਨ 2006 ਨੂੰ ਮਾਈਕਰੋ, ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਵਿਕਾਸ (ਐਮਐਸਐਮਈਡੀ) ਅਧਿਨਿਯਮ, 2006 ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 2 ਅਕਤੂਬਰ 2006 ਨੂੰ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਾਈਕਰੋ, ਲਘੂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਵਿਕਾਸ (ਐਮਐਸਐਮਈਡੀ) ਅਧਿਨਿਯਮ, 2006 ਦੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਮਾਣ ਜਾਂ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਪਲੱਬਧ ਜਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਹੇ ਮਾਈਕਰੋ, ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 4 ਅਪ੍ਰੈਲ 2007 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ. ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ.ਬੀਸੀ. ਨੰ. 63/06.02.31/2006-07 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਨੀਤੀਗਤ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਅਨੁਲੱਗ -I

ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰਾਲਿਆ

ਅਧਿਸੂਚਨਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 5 ਅਕਤੂਬਰ, 2006

ਐਸ.ਓ. 1722 (ਈ)- ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਸੂਖਮ, ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਵਿਕਾਸ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2006 (2006 ਦਾ 27), ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਉਕਤ ਅਧਿਨਿਯਮ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਮੱਦਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਗਤ ਉਕਤ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਖੰਡ 7 (1) ਵਿਚ ਵਰਣਤ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਯੰਤਰ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਛੱਡ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(i) ਯੰਤਰ ਜਿਵੇਂ ਔਜ਼ਾਰ, ਜਿਗਸ, ਡਾਈਆਂ, ਮੋਲਡਸ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰੱਖਾਵ ਦੇ ਫਾਲਤੂ ਪੁਰਜੇ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਮਾਨ ਦੀ ਲਾਗਤ;

(ii) ਯੰਤਰ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਨ;

(iii) ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਯੰਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨਿਯੰਤਰਣ ਯੰਤਰ;

(iv) ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਵਿਨਿਯਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਸੈਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਾਰਮਰ;

v) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਨਿਗਮ ਜਾਂ ਰਾਜ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਬੈਂਕ ਚਾਰਜ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਚਾਰਜ;

vi) ਕੇਬਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਜਾਂ ਉਪਾਪਨ, ਤਾਰਾਂ, ਬੱਸ ਬਾਰਾਂ, ਬਿਜਲੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪੈਨਲ (ਜੋ ਕਿਸੀ ਮਸ਼ੀਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ) ਆਇਲ ਸਰਕਟ ਬਰੇਕਰਜ਼ ਜੋ ਯੰਤਰ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆਤਮਕ ਉਪਾਅ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਰੂਪ ਨਾਲ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ;

vii) ਗੈਸ ਉਤਪਾਦਨ ਯੰਤਰ;

viii) ਢੋ ਢੁਆਈ ਚਾਰਜ (ਵਿਕਰੀ ਕਰ ਜਾ ਮੁੱਲ ਵਰਧਿਤ ਕਰ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹੋਏ) ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤਕ;

(ix) ਯੰਤਰ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ ਵਿਚ ਤਕਨੀਕੀ ਗਿਆਨ ਦੇ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਚਾਰਜ;

(x) ਅਜਿਹੀ ਭੰਡਾਰਣ ਟੈਂਕੀ ਜੋ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਉਤਪਾਦ ਦਾ ਭੰਡਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜੋ ਉਤਪਾਦਨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਾ ਹੋਣ, ਅਤੇ

(xi) ਅੱਗ ਬੁਝਾਉਣ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਯੰਤਰ।

2. ਪੈਰ੍ਹਾਂ 1 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਯੰਤਰ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸਦੇ ਅਸਲੀ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨਵੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣੀ, ਗਣਨਾ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਯਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਨੂੰ, ਮੁੱਲ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਰਥਾਤ

(i) ਅਯਾਤ ਕਰ (ਵਿਭਿੰਨ ਖਰਚਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਬੰਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਕਾਰਖਾਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਤੱਕ ਦਾ ਢੋ ਢੁਆਈਂ ਖਰਚ, ਬੰਦਰਗਾਹ ਤੇ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਡੇਮਰੇਜ ਚਾਰਜ, ਨੂੰ ਅਪਰਜਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ)

(ii) ਜਲ ਢੋ ਢੁਆਈ ਖਰਚੇ

(iii) ਸੀਮਾ ਕਰ ਨਿਕਾਸੀ ਚਾਰਜ; ਅਤੇ

(iv) ਵਿਕਰੀ ਕਰ ਜਾਂ ਮੁੱਲ ਵਰਧਿਤ ਕਰ।

(ਐਫ. ਨੰ. 4 (1) 2006-ਐਮਐਸਐਮਈ- ਨੀਤੀ)

ਜਵਾਹਰ ਸਰਕਾਰ, ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ

ਅਨੁਲੱਗ II

ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਡਬੀ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਹੇਠ੍ਹ ਐਸਐਮਈ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਲੜੀ ਨੰ.	ਸ਼ਾਖਾ ਦਫ਼ਤਰ	ਐਸਐਸਆਈ ਸੰਘਾਂ ਦਾ ਨੰ.	ਉਤਪਾਦ
1.	ਹੈਦਰਾਬਾਦ	5	ਛੱਤ ਦੇ ਪੱਖੇ, ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਸਮਾਨ ਫਾਰਮਾਸੀਟੀਕਲਜ਼ - ਦਵਾਈਆਂ, ਹੱਥੇ ਨਕਲੇ ਸੈਟ ਅਤੇ ਢਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਵਾਲਾ ਕਾਰਖਾਨਾ
2.	ਪਟਨਾ	1	ਪਿੱਤਲ ਅਤੇ ਜਰਮਨ ਭਾਂਡੇ
3.	ਦਿੱਲੀ	19	ਸਟੇਨਲੈਸ ਸਟੀਲ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਅਤੇ ਕਟਲਰੀ, ਕੈਮੀਕਲਜ਼, ਬਿਜਲੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਔਜ਼ਾਰ, ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਸਮਾਨ, ਭੋਜਨ ਉਤਪਾਦ, ਚਮੜੇ ਦੀ ਉਪਜ, ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਔਜ਼ਾਰ, ਪੈਕੇਜਿੰਗ ਸਮਾਨ, ਪੇਪਰ ਪੈਦਾਵਾਰ, ਪਲਾਸਟਿਕ ਪੈਦਾਵਾਰ, ਡਰਾਇੰਗ ਤਾਰ, ਧਾਤ ਫੈਬਰੀਕੇਸ਼ਨ, ਫਰਨੀਚਰ, ਇਲੈਕਟਰੋ ਪਲੇਟਿੰਗ, ਆਟੋ ਅੰਗ, ਹੌਜ਼ਰੀ, ਰੈਡੀਮੇਟ ਗਾਰਮੈਂਟਸ, ਸੈਨਟਰੀ ਫੀਟਿੰਗਜ਼
4.	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	17	ਫਾਰਮਾਸੀਟੀਕਲਜ਼, ਡਾਈਜ਼ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰਲਾ, ਮੋਲਡਿਡ ਪਲਾਸਕਿਟਕ ਉਤਪਾਦ, ਰੈਡੀਮੇਡ ਗਾਰਮੈਂਟਸ, ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਹਿੱਸੇ, ਹੀਰੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ, ਮਸ਼ੀਨ ਔਜ਼ਾਰ, ਕਾਸਟਿੰਗ ਅਤੇ ਫੋਰਗਿੰਗ,

			ਸਟੀਲ ਭਾਂਢੇ, ਲੱਕੜੀ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ ਫਰਨੀਚਰ, ਪੇਪਰ ਉਤਪਾਦ, ਚਮੜੇ ਦੇ ਜੁੱਤੇ, ਕੱਪੜੇ ਧੌਣ ਦਾ ਪਾਊਡਰ ਅਤੇ ਸਾਬਣ, ਪੱਥਰ ਸਲੈਬਜ਼, ਪਾਵਰ ਡਾਈਵਨ ਪੰਪ, ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਸਮਾਨ, ਆਟੋ ਹਿੱਸੇ
5.	ਸੂਰਤ	4	ਹੀਰੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ, ਪਾਵਰਲੂਮ, ਲੱਕੜੀ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ ਫਰਨੀਚਰ, ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਮਸ਼ੀਨਰੀ
6.	ਬੜੌਦਾ	3	ਫਾਰਮਾਸੀਟੀਕਲਜ਼ - ਦਵਾਈਆਂ, ਪਲਾਸਟਿਕ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਅਤੇ ਲੱਕੜੀ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ ਫਰਨੀਚਰ
7.	ਗੋਆ	1	ਫਾਰਮਾਸੀਟੀਕਲ
8.	ਫਰੀਦਾਬਾਦ	3	ਆਟੋ ਭਾਗ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਸੰਘ, ਪੱਥਰ ਤੋੜਨਾ,
9.	ਗੁੜਗਾਓਂ	5	ਆਟੋ ਭਾਗ, ਬਿਜਲੀ ਸਮਾਨ, ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਔਜ਼ਾਰ, ਰੈਡੀਮੇਟ ਗਾਰਮੈਂਟਸ, ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਔਜ਼ਾਰ
10.	ਪ੍ਰਵਾਨੂ (ਬੱਢੀ)	1	ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਔਜ਼ਾਰ
11.	ਜੰਮੂ	3	ਸਟੀਲ ਰੀ-ਰੋਲਿੰਗ, ਤੇਲ ਮਿਲਜ਼, ਚੌਲ ਮਿੱਲ
12.	ਜਮਸ਼ੇਦਪੁਰ	1	ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਐਂਡ ਫੈਬਰੀਕੇਸ਼ਨ
13.	ਬੈਂਗਲੌਰ	6	ਪਾਵਰਲੂਮ, ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਸਮਾਨ, ਰੈਡੀਮੇਡ ਗਾਰਮੈਂਟਸ, ਲਾਈਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ, ਚਮੜਾ ਉਤਪਾਦ
14.	ਕੋਚੀ/ਇਰਨਾਕੁਲਮ	3	ਰਬੜ ਉਤਪਾਦ, ਪਾਰਲੂਮ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ

			ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ
15.	ਔਰੰਗਾਬਾਦ	2	ਆਟੋ ਭਾਗ ਅਤੇ ਫਾਰਮਾਸੀਟੀਕਲਜ਼ - ਦਵਾਈਆਂ
16.	ਮੁੰਬਈ	11	ਬਿਜਲੀ ਸਮਾਨ, ਫਾਰਮਾਸੀਟੀਕਲ- ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ, ਖਿਡੌਣੇ (ਪਲਾਸਟਿਕ), ਰੈਡੀਮੇਡ ਗਾਰਮੈਂਟਸ, ਹੌਜ਼ਰੀ, ਮਸ਼ੀਨ ਔਜ਼ਾਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਔਜ਼ਾਰ, ਕੈਮੀਕਲਜ਼, ਪੈਕੇਜਿੰਗ ਸਮਾਨ, ਹੱਥ ਔਜ਼ਾਰ, ਪਲਾਸਟਿਕ ਉਤਪਾਦ
17.	ਨਾਗਪੁਰ	6	ਪਾਵਰਲੂਮ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਐਂਡ ਫੈਬਰੀਕੇਸ਼ਨ, ਸਟੀਲ ਫਰਨੀਚਰ, ਰੈਡੀਮੇਟ ਗਾਰਮੈਂਟਸ, ਹੱਥ ਔਜ਼ਾਰ, ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ
18.	ਪੂਨੇ	6	ਆਟੋ ਹਿੱਸੇ, ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਸਮਾਨ, ਭੋਜਨ ਉਤਪਾਦ, ਰੈਡੀਮੇਡ ਗਾਰਮੈਂਟਸ, ਫਾਰਮਾਸੀਟੀਕਲ- ਦਵਾਈਆਂ, ਫਾਈਬਰ ਸ਼ੀਸ਼ਾ
19.	ਥਾਨੇ	2	ਫਾਰਮਾਸੀਟੀਕਲ- ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਭੋਜਨ
20.	ਭੋਪਾਲ	1	ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਔਜ਼ਾਰ
21.	ਇੰਦੌਰ	4	ਫਾਰਮਾਸੀਟੀਕਲ- ਦਵਾਈਆਂ, ਰੈਡੀਮੇਡ ਗਾਰਮੈਂਟਸ, ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ, ਆਟੋ ਹਿੱਸੇ
22.	ਲੁਧਿਆਣਾ	9	ਆਟੋ ਹਿੱਸੇ, ਸਾਈਕਲ ਹਿੱਸੇ, ਹੌਜ਼ਰੀ, ਸਲਾਈ ਐਮ/ਸੀ ਹਿੱਸੇ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਫਾਸਟਨਰਜ਼, ਹੱਥ ਔਜ਼ਾਰ, ਮਸ਼ੀਨ ਔਜ਼ਾਰ,

			ਫੋਰਗਿੰਗ, ਇਲੈਕ੍ਰਟੋਪਲੇਟਿੰਗ
23.	ਜੈਪੁਰ	7	ਜੈਮਜ਼ ਅਤੇ ਸੁਨਿਆਰ, ਬਾਲ ਬੀਅਰਿੰਗ, ਬਿਜਲੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਔਜ਼ਾਰ, ਭੋਜਨ ਉਤਪਾਦ, ਗਾਰਮੈਂਟਸ, ਲਾਈਮ, ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਔਜ਼ਾਰ
24.	ਚੇਨੰਈ	3	ਆਟੋ ਹਿੱਸੇ, ਚਮੜਾ ਉਤਪਾਦ, ਇਲੈਕ੍ਰਟੋਪਲੇਟਿੰਗ
25.	ਕੋਇਮਬਤੂਰ	6	ਡੀਜਲ ਇੰਜਣ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰ, ਮਸ਼ੀਨ ਔਜ਼ਾਰ, ਕਾਸਟਿੰਗ ਐਂਡ ਫੋਰਗਿੰਗ, ਪਾਵਰਲੂਮ, ਵੈਟ ਪਿਸਾਈ ਮਸ਼ੀਨਜ਼
26.	ਤ੍ਰਿਊਪੁਰ	1	ਹੌਜ਼ਰੀ
27.	ਨੋਇਡਾ/ਗਾਜੀਆਬਾਦ	10	ਬਿਜਲੀ ਸਮਾਨ, ਖਿਡੌਣੇ, ਕੈਮੀਕਲਜ਼, ਬਿਜਲੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਔਜ਼ਾਰ, ਪੈਕੇਜਿੰਗ ਸਮਾਨ, ਪਲਸਟਿਕ ਉਤਪਾਦ, ਕੈਮੀਕਲਜ਼
28.	ਕਾਨਪੁਰ	3	ਸੁੱਤੀ ਹੌਜ਼ਰੀ, ਚਮੜਾ ਉਤਪਾਦ
29.	ਵਾਰਾਨਸੀ	4	ਕਾਠੀ, ਸ਼ੀਟਵਰਕ (ਗਲੋਬ ਲੈਂਪ), ਪਾਵਰਲੂਮ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਔਜ਼ਾਰ, ਬਿਜਲੀ ਪੱਖੇ
30.	ਦੇਹਰਾਦੂਨ	1	ਸੂਖਮ ਵੈਕਿਊਮ ਬਲਬ
31.	ਨਾਸਿਕ (ਛੇਤੀ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ)	1	ਸਟੀਲ ਫਰਨੀਚਰ
ਕੁੱਲ		149	

ਅਨੁਲੱਗ III

ਭਾਰਤ ਦੇ ਐਸਐਮਈ ਸੰਘਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ (ਯੂਐਨਆਈਡੀਓ) ਵੱਲੋਂ ਤਸਦੀਕ)				
ਲੜੀ ਨੰ.	ਰਾਜ	ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ	ਸਥਿਤੀ	ਉਤਪਾਦ
1.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਅਨੰਤਪੁਰ	ਰਾਏਦੁਰਗ	ਰੈਡੀਮੇਡ ਗਾਰਮੈਂਟ
2.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਅਨੰਤਪੁਰ	ਚਿਤਰਦੁਰਗ	ਜੀਨਸ ਗਾਰਮੈਂਟ
3.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਚਤੂਰ	ਨਗਰੀ	ਪਾਵਰਲੂਮ
4.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਚਤੂਰ	ਵੈਂਟੀਮਾਲਟਾ, ਸ੍ਰੀਕਲਾਹਸਤੀ, ਚੁੰਦੂਰ	ਪਿੱਤਲ ਦੇ ਭਾਂਡੇ
5.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਈਸਟ ਗੋਦਾਵਰੀ	ਈਸਟ ਗੋਦਾਵਰੀ	ਚੌਲ ਮਿੱਲ
6.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਈਸਟ ਗੋਦਾਵਰੀ	ਰਾਜਮੰਦਰੀ	ਗ੍ਰੇਫਾਈਟ ਕ੍ਰਿਊਸੀਬਲ
7.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਈਸਟ ਗੋਦਾਵਰੀ	ਈਸਟ ਗੋਦਾਵਰੀ	ਕੋਇਰ ਐਂਡ ਕੋਇਰ ਉਤਪਾਦ
8.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਈਸਟ ਗੋਦਾਵਰੀ	ਰਾਜਮੰਦਰੀ	ਐਲਮੀਨੀਅਮ ਦੇ ਭਾਂਡੇ
9.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਈਸਟ ਗੋਦਾਵਰੀ ਅਤੇ ਵੈਸਟ	ਈਸਟ ਗੋਦਾਵਰੀ (ਈਜੀ) ਅਤੇ	ਹਠੀ ਉਤਪਾਦ

		ਗੋਦਾਵਰੀ	ਵੈਸਟ ਗੋਦਾਵਰੀ	
10.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗੁੰਟੂਰ	ਗੁੰਟੂਰ	ਪਾਵਰਲੂਮ
11.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗੁੰਟੂਰ	ਗੁੰਟੂਰ	ਲਾਈਮ ਕਾਲਸੀਨੇਸ਼ਨ
12.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗੁੰਟੂਰ	ਮਚੇਰਲਾ	ਲੱਕੜੀ ਫਰਨੀਚਰ
13.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਹੈਦਰਾਬਾਦ	ਹੈਦਰਾਬਾਦ	ਛੱਤ ਦਾ ਪੱਖਾ
14.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਹੈਦਰਾਬਾਦ	ਹੈਦਰਾਬਾਦ	ਬਿਜਲੀ ਸਮਾਨ
15.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਹੈਦਰਾਬਾਦ	ਹੈਦਰਾਬਾਦ	ਫਾਰਮਾਸਿਟੀਕਲਜ਼- ਬੁਲਕ ਦਵਾਈਆਂ
16.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਹੈਦਰਾਬਾਦ	ਮੁਸ਼ੀਰਾਬਾਦ	ਚਮੜਾ ਰੰਗਾਈ
17.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਹੈਦਰਾਬਾਦ	ਹੈਦਰਾਬਾਦ	ਹੱਥ ਨਕਲੇ ਸੈਟ
18.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਹੈਦਰਾਬਾਦ	ਹੈਦਰਾਬਾਦ	ਢਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਵਾਲਾ ਕਾਰਖਾਨਾ
19.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕਰੀਮਨਗਰ	ਸਿਰਸੀਲਾ	ਪਾਵਰਲੂਮ
20.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ	ਮਛੀਲੀਪਟਨਮ	ਸੋਨੇ ਦੀ ਧਾਤ ਅਤੇ ਨਕਲੀ ਗਹਿਣੇ
21.	ਆਂਧਰਾ	ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ	ਵਿਜਯਵਾੜਾ	ਚੌਲ ਮਿੱਲ

	ਪ੍ਰਦੇਸ਼			
22.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ	ਚੁੰਦੁਰ, ਕਾਵਦੀਗੁਦਾ, ਚਾਰਮਿਨਾਰ, ਵਿਜਯਵਾੜਾ	ਸਟੀਲ ਫਰਨੀਚਰ
23.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕੁਰਨੂਲ	ਅਦੋਨੀ	ਤੇਲ ਮਿੱਲ
24.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕੁਰਨੂਲ	ਕੁਰਨੂਲ	ਨਕਲੀ ਹੀਰੇ
25.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕਰਨੂਲ, ਕੁਡਾਫ	ਕਰਨੂਲ (ਬੰਗਨਾਪਲੇ, ਬੈਥਮਚਰੀਆ, ਕੋਲਿਮਰਗੁੰਡਲਾ) ਕੁਡਾਫ	ਪਾਲਿਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਸਲੇਟਾਂ
26.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਪ੍ਰਕਾਸਮ	ਮਾਰਕਾਪੁਰਮ	ਪੱਥਰ ਦੀ ਸਲੇਟ
27.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਰੰਗਾ ਰੈਡੀ	ਬਾਲਾਨਗਰ, ਜੈਡੀਮੇਟਲਾ ਅਤੇ ਕੁਕਾਤਪਲੀ	ਮਸ਼ੀਨ ਔਜ਼ਾਰ
28.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸ੍ਰੀਕਾਕੂਲਮ	ਪਲਾਸਾ	ਕਾਜੂ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ
29.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਵਿਸ਼ਾਖਾਪਟਨਮ, ਈਸਟ ਗੋਦਾਵਰੀ	ਵਿਸ਼ਾਖਾਪਟਨਮ, ਕਕਿੰਦਾ	ਸਮੁੰਦਰੀ ਭੋਜਨ
30.	ਆਂਧਰਾ	ਵਾਰੰਗਲ	ਵਾਰੰਗਲ	ਪਾਵਰਲੂਮ

	ਪ੍ਰਦੇਸ਼			
31.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਵਾਰੰਗਲ	ਵਾਰੰਗਲ	ਤਾਂਬੇ ਦਾ ਸਮਾਨ
32.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਵੈਸਟ ਗੋਦਾਵਰੀ	ਵੈਸਟ ਗੋਦਾਵਰੀ	ਚੌਲ ਮਿਲ
33.	ਬਿਹਾਰ	ਬੇਗੂਸਰਾਏ	ਬਰੌਨੀ	ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਅਤੇ ਜਾਅਲਸਾਜੀ
34.	ਬਿਹਾਰ	ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ	ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ	ਭੋਜਨ ਉਤਪਾਦ
35.	ਬਿਹਾਰ	ਪਟਨਾ	ਪਟਨਾ	ਪਿੱਤਲ ਅਤੇ ਜਰਮਨ ਸਿਲਵਰ ਭਾਂਡੇ
36.	ਛਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਦੁਰਗ, ਰਾਜਨੰਦਗਾਓਂ, ਰਾਏਪੁਰ	ਦੁਰਗ, ਰਾਜਨੰਦਗਾਓਂ, ਰਾਏਪੁਰ	ਸਟੀਲ ਰੀ-ਰੋਲਿੰਗ
37.	ਛਤੀਸਗੜ	ਦੁਰਗ, ਰਾਏਪੁਰ	ਦੁਰਗ, ਰਾਏਪੁਰ	ਕਾਸਟਿੰਗ ਅਤੇ ਧਾਤ ਫੈਬਰੀਕੇਸ਼ਨ
38.	ਦਿੱਲੀ	ਨਾਰਥ ਵੈਸਟ ਦਿੱਲੀ	ਵਜੀਰਪੁਰ, ਬਾਦਲੀ	ਸਟੇਨਲੈਸ ਸਟੀਲ ਭਾਂਡੇ ਅਤੇ
39.	ਦਿੱਲੀ	ਸਾਊਥ ਐਂਡ ਵੈਸਟ ਦਿੱਲੀ	ਓਖਲਾ, ਮਾਇਆਪੁਰੀ	ਕੈਮੀਕਲਜ਼
40.	ਦਿੱਲੀ	ਵੈਸਟ ਅਤੇ ਸਾਊਥ	ਨਰਾਇਨਾ ਐਂਡ ਔਖਲਾ	ਬਿਜਲੀ ਇੰਜੀਨਿਅਰਿੰਗ ਸਾਜ-ਸਮਾਨ
41.	ਦਿੱਲੀ	ਵੈਸਟ ਅਤੇ ਸਾਊਥ	ਨਰਾਇਨਾ ਐਂਡ ਔਖਲਾ	ਬਿਜਲੀ ਸਮਾਨ
42.	ਦਿੱਲੀ	ਨਾਰਥ ਦਿੱਲੀ	ਲਾਰੈਂਸ ਰੋਡ	ਭੋਜਨ ਉਤਪਾਦ

43.	ਦਿੱਲੀ	ਸਾਊਥ ਦਿੱਲੀ	ਔਖਲਾ, ਵਜੀਰਪੁਰ ਫਲੈਟਿਡ ਫੈਕਟਰੀਜ਼ ਕੰਪਲੈਕਸ	ਚਮੜਾ ਉਤਪਾਦ
44.	ਦਿੱਲੀ	ਸਾਊਥ, ਵੈਸਟ ਦਿੱਲੀ	ਔਖਲਾ, ਮਾਇਆਪੁਰੀ, ਅਨੰਦ ਪਰਬਤ	ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨਿਅਰਿੰਗ ਸਾਜ-ਸਮਾਨ
45.	ਦਿੱਲੀ	ਵੈਸਟ, ਸਾਊਥ, ਈਸਟ ਦਿੱਲੀ	ਨਰਾਇਨਾ, ਔਖਲਾ ਪਤਪੜਗੰਜ	ਪੈਕੇਜਿੰਗ ਸਮੱਗਰੀ
46.	ਦਿੱਲੀ	ਵੈਸਟ ਅਤੇ ਸਾਊਥ	ਨਰਾਇਨਾ ਐਂਡ ਔਖਲਾ	ਪੇਪਰ ਉਤਪਾਦ
47.	ਦਿੱਲੀ	ਵੈਸਟ ਅਤੇ ਸਾਊਥ	ਨਰਾਇਨਾ ਉਦਯੋਗ ਨਗਰ ਐਂਡ ਔਖਲਾ	ਪਲਾਸਟਿਕ ਪੈਦਾਵਾਰ
48.	ਦਿੱਲੀ	ਵੈਸਟ, ਸਾਊਥ, ਨਾਰਥ ਵੈਸਟ	ਨਰਾਇਨਾ, ਔਖਲਾ, ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਮਾਰਗ, ਨਾਜਫਗੜ੍ਹ ਰੋਡ	ਰਬੜ ਉਤਪਾਦ
49.	ਦਿੱਲੀ	ਨਾਰਥ ਈਸਟ ਦਿੱਲੀ	ਸ਼ਾਹਧਰਾ ਐਂਡ ਵਿਸ਼ਵਾਸਨਗਰ	ਤਾਰ ਡਰਾਇੰਗ
50.	ਦਿੱਲੀ	ਵੈਸਟ ਐਂਡ ਨਾਰਥ ਵੈਸਟ	ਮਾਇਆਪੁਰੀ ਐਂਡ ਵਜੀਰਪੁਰ	ਧਾਤ ਫੈਬਰੀਕੇਸ਼ਨ

51.	ਦਿੱਲੀ	ਵੈਸਟ ਐਂਡ ਨਾਰਥ ਈਸਟ	ਕੀਰਤੀ ਨਗਰ ਐਂਡ ਤਿਲਕ ਨਗਰ	ਫਰਨੀਚਰ
52.	ਦਿੱਲੀ	ਨਾਰਥ ਵੈਸਟ ਦਿੱਲੀ	ਵਜੀਰਪੁਰ	ਬਿਜਲੀ ਪਲੇਟਿੰਗ
53.	ਦਿੱਲੀ	ਸਾਊਥ, ਵੈਸਟ, ਨਾਰਥ ਵੈਸਟ ਐਂਡ ਨਾਰਥ ਵੈਸਟ	ਔਖਲਾ, ਮਾਇਆਪੁਰੀ, ਨਰਾਇਨਾ, ਵਜੀਰਪੁਰ ਬਾਦਲੀ ਐਂਡ ਜੀ.ਟੀ. ਕਰਨਾਲ ਰੋਡ	ਆਟੋ ਪੁਰਜ਼ੇ
54.	ਦਿੱਲੀ	ਨਾਰਥ ਈਸਟ ਦਿੱਲੀ, ਈਸਟ ਦਿੱਲੀ ਐਂਡ ਸਾਊਥ	ਸ਼ਾਹਦਰਾ, ਗਾਂਧੀਨਗਰ, ਔਖਲਾ ਐਂਡ ਮੇਡਾਨਗਰੀ	ਹੌਜ਼ਰੀ
55.	ਦਿੱਲੀ	ਸਾਊਥ ਐਂਡ ਨਾਰਥ ਈਸਟ	ਔਖਲਾ ਐਂਡ ਸ਼ਾਹਦਰਾ	ਰੈਡੀਮੇਡ ਗਾਰਮੈਂਟ
56.	ਦਿੱਲੀ	ਸਾਊਥ ਦਿੱਲੀ	ਔਖਲਾ	ਸੈਂਟਰੀ ਫਿਟਿੰਗ
57.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਫਾਰਮਾਸੀਟੀਕਲਜ਼
58.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਡਾਈਆਂ ਅਤੇ ਮੱਧਵਰਤੀ
59.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਢਲੇ ਹੋਏ ਪਲਾਸਟਿਕ
60.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਰੈਡੀਮੇਡ ਗਾਰਮੈਂਟ
61.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਮਿਲ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਭਾਗ
62.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ,	ਹੀਰਾ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ

			ਧੰਨਦੂਕਾ	
63.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਮਸ਼ੀਨ ਔਜ਼ਾਰ
64.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਕਾਸਟਿੰਗ ਅਤੇ ਫੋਰਜਿੰਗ
65.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਸਟੀਲ ਭਾਂਡੇ
66.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਲੱਕੜੀ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ ਫਰਨੀਚਰ
67.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਪੇਪਰ ਉਤਪਾਦ
68.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਚਮੜੇ ਦੇ ਜੁੱਤੇ
69.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਦਾ ਪਾਊਡਰ ਅਤੇ ਸਾਬਣ
70.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਪੱਥਰ ਸਲੈਬ
71.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਪਾਵਰਡਰਿਵਨ ਪੰਪ
72.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਬਿਜਲੀ ਸਮਾਨ
73.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	ਆਟੋ ਪੁਰਜ਼ੇ
74.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਮਰੇਲੀ	ਸਾਵਰਕੁੰਡਲਾ	ਭਾਰ ਅਤੇ ਨਾਪ
75.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਮਰੇਲੀ, ਜੂਨਾ ਗੜ੍ਹ, ਰਾਜਕੋਟ	ਅਮਰੇਲੀ, ਜੂਨਾ ਗੜ੍ਹ, ਰਾਜਕੋਟ ਬੈਲਵ	ਤੇਲ ਮਿੱਲ ਮਸ਼ੀਨਰੀ
76.	ਗੁਜਰਾਤ	ਭਾਵਨਗਰ	ਅਲੰਗ	ਸ਼ਿਪ ਬਰੇਕਿੰਗ
77.	ਗੁਜਰਾਤ	ਭਾਵਨਗਰ	ਭਾਵਨਗਰ	ਸਟੀਲ ਰੀ-ਰੋਲਿੰਗ
78.	ਗੁਜਰਾਤ	ਭਾਵਨਗਰ	ਭਾਵਨਗਰ	ਮਸ਼ੀਨ ਔਜ਼ਾਰ
79.	ਗੁਜਰਾਤ	ਭਾਵਨਗਰ	ਭਾਵਨਗਰ	ਪਲਾਸਟਿਕ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ
80.	ਗੁਜਰਾਤ	ਭਾਵਨਗਰ	ਭਾਵਨਗਰ	ਡਾਇਮੰਡ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ
81.	ਗੁਜਰਾਤ	ਗਾਂਧੀਨਗਰ	ਕਾਲੋਲ	ਪਾਵਰਲੂਮ

82.	ਗੁਜਰਾਤ	ਜਾਮਨਗਰ	ਜਾਮਨਗਰ	ਪਿੱਤਲ ਭਾਗ
83.	ਗੁਜਰਾਤ	ਜਾਮਨਗਰ	ਜਾਮਨਗਰ	ਲੱਕੜੀ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ ਫਰਨੀਚਰ
84.	ਗੁਜਰਾਤ	ਮਹਿਸਾਨਾ	ਵਿਜੇਪੁਰ	ਸੂੱਤੀ ਕੱਪੜੇ ਬੁਣਤਰ
85.	ਗੁਜਰਾਤ	ਰਾਜਕੋਟ	ਧੌਰਾਜੀ, ਗੌਂਡਲ, ਰਾਜਕੋਟ	ਤੇਲ ਮਿੱਲ
86.	ਗੁਜਰਾਤ	ਰਾਜਕੋਟ	ਜੈਤਪੁਰ	ਟੈਕਸਟਾਇਲ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ
87.	ਗੁਜਰਾਤ	ਰਾਜਕੋਟ	ਮੋਰਵੀ ਐਂਡ ਵਨਕਨੇਰ	ਫਲੋਰਿੰਗ ਟਾਈਲ (ਮਿੱਟੀ ਦੀਆਂ)
88.	ਗੁਜਰਾਤ	ਰਾਜਕੋਟ	ਮੋਰਵੀ	ਦੀਵਾਰ ਘੜੀ
89.	ਗੁਜਰਾਤ	ਰਾਜਕੋਟ	ਰਾਜਕੋਟ	ਡੀਜਲ ਇੰਜਨ
90.	ਗੁਜਰਾਤ	ਰਾਜਕੋਟ	ਰਾਜਕੋਟ	ਬਿਜਲੀ ਮੋਟਰ
91.	ਗੁਜਰਾਤ	ਰਾਜਕੋਟ	ਰਾਜਕੋਟ	ਕਾਸਟਿੰਗ ਅਤੇ ਫੋਰਜਿੰਗ
92.	ਗੁਜਰਾਤ	ਰਾਜਕੋਟ	ਰਾਜਕੋਟ	ਮਸ਼ੀਨ ਔਜ਼ਾਰ
93.	ਗੁਜਰਾਤ	ਰਾਜਕੋਟ	ਰਾਜਕੋਟ	ਡਾਇਮੰਡ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ
94.	ਗੁਜਰਾਤ	ਸੂਰਤ	ਸੂਰਤ, ਚੋਰਯਾਸੀ	ਡਾਇਮੰਡ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ
95.	ਗੁਜਰਾਤ	ਸੂਰਤ	ਸੂਰਤ	ਪਾਵਰਲੂਮ
96.	ਗੁਜਰਾਤ	ਸੂਰਤ	ਸੂਰਤ	ਲੱਕੜੀ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ ਫਰਨੀਚਰ
97.	ਗੁਜਰਾਤ	ਸੂਰਤ	ਸੂਰਤ	ਟੈਕਸਟਾਇਲ ਮਸ਼ੀਨਰੀ
98.	ਗੁਜਰਾਤ	ਸੁਰਿੰਦਰਾਨਗਰ	ਸੁਰਿੰਦਰਾਨਗਰ ਐਂਡ ਥਾਨਗਡ	ਸੈਰੇਮਿਕਸ
99.	ਗੁਜਰਾਤ	ਸੁਰਿੰਦਰਾਨਗਰ	ਚੋਟੀਲਾ	ਸੈਂਟਰੀ ਫੀਟਿੰਗ
100.	ਗੁਜਰਾਤ	ਵਦੋਦਰਾ	ਵਦੋਦਰਾ	ਫਾਰਮਾਸੀਟੀਕਲਜ਼- ਦਵਾਈਆਂ

101.	ਗੁਜਰਾਤ	ਵਦੋਦਰਾ	ਵਦੋਦਰਾ	ਪਲਾਸਟਿਕ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ
102.	ਗੁਜਰਾਤ	ਵਦੋਦਰਾ	ਵਦੋਦਰਾ	ਲੱਕੜੀ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ ਫਰਨੀਚਰ
103.	ਗੁਜਰਾਤ	ਵਾਲਸਦ	ਪਾਰਦੀ	ਡਾਈਆਂ ਅਤੇ ਮੱਧਵਰਤੀ
104.	ਗੁਜਰਾਤ	ਵਾਲਸਦ/ਭਾਰੂਚ	ਵਾਪੀ/ਅੰਕਲੇਸ਼ਵਰ	ਕੈਮੀਕਲਜ਼
105.	ਗੁਜਰਾਤ	ਵਾਲਸਦ/ਭਾਰੂਚ	ਵਾਪੀ/ਅੰਕਲੇਸ਼ਵਰ	ਫਾਰਮਾਸੀਟੀਕਲਜ਼- ਦਵਾਈਆਂ
106.	ਗੋਆ	ਸਾਊਥ ਗੋਆ	ਮਾਰਗਾਓ	ਫਾਰਮਾਸੀਟੀਕਲ
107.	ਹਰਿਆਣਾ	ਅੰਬਾਲਾ	ਅੰਬਾਲਾ	ਮਿਕਸੀ ਅਤੇ ਗਰਾਈਂਡਰ
108.	ਹਰਿਆਣਾ	ਅੰਬਾਲਾ	ਅੰਬਾਲਾ	ਵਿਗਿਆਨਕ ਉਪਕਰਨ
109.	ਹਰਿਆਣਾ	ਭਿਵਾਨੀ	ਭਿਵਾਨੀ	ਪਾਵਰਲੂਮ
110.	ਹਰਿਆਣਾ	ਭਿਵਾਨੀ	ਭਿਵਾਨੀ	ਪੱਥਰ ਤੋੜਨਾ
111.	ਹਰਿਆਣਾ	ਫਰੀਦਾਬਾਦ	ਫਰੀਦਾਬਾਦ	ਆਟੋ ਪੁਰਜ਼ੇ
112.	ਹਰਿਆਣਾ	ਫਰੀਦਾਬਾਦ	ਫਰੀਦਾਬਾਦ	ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਸੰਘ
113.	ਹਰਿਆਣਾ	ਫਰੀਦਾਬਾਦ	ਫਰੀਦਾਬਾਦ	ਪੱਥਰ ਤੋੜਨਾ
114.	ਹਰਿਆਣਾ	ਗੁੜਗਾਓਂ	ਗੁੜਗਾਓਂ	ਆਟੋ ਹਿੱਸੇ
115.	ਹਰਿਆਣਾ	ਗੁੜਗਾਓਂ	ਗੁੜਗਾਓਂ	ਬਿਜਲੀ ਸਮਾਨ
116.	ਹਰਿਆਣਾ	ਗੁੜਗਾਓਂ	ਗੁੜਗਾਓਂ	ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਔਜ਼ਾਰ
117.	ਹਰਿਆਣਾ	ਗੁੜਗਾਓਂ	ਗੁੜਗਾਓਂ	ਰੈਡੀਮੇਡ ਗਾਰਮੈਂਟ
118.	ਹਰਿਆਣਾ	ਗੁੜਗਾਓਂ	ਗੁੜਗਾਓਂ	ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਔਜ਼ਾਰ
119.	ਹਰਿਆਣਾ	ਕੈਥਲ	ਕੈਥਲ	ਚੌਲ ਮਿਲ
120.	ਹਰਿਆਣਾ	ਕਰਨਾਲ	ਕਰਨਾਲ	ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰ
121.	ਹਰਿਆਣਾ	ਕਰਨਾਲ,	ਕਰਨਾਲ,	ਚੌਲ ਮਿਲ

		ਕੁਰਕਸ਼ੇਤਰ, ਪਾਨੀਪਤ	ਕੁਰਕਸ਼ੇਤਰ, ਪਾਨੀਪਤ	
122.	ਹਰਿਆਣਾ	ਪੰਚਕੁਲਾ	ਪਿੰਜੌਰ	ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਔਜ਼ਾਰ
123.	ਹਰਿਆਣਾ	ਪੰਚਕੁਲਾ	ਪੰਚਕੁਲਾ	ਪੱਥਰ ਤੋੜਨਾ
124.	ਹਰਿਆਣਾ	ਪਾਨੀਪਤ	ਪਾਨੀਪਤ	ਪਾਵਰਲੂਮ
125.	ਹਰਿਆਣਾ	ਪਾਨੀਪਤ	ਪਾਨੀਪਤ	ਲੋਗੜ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਧਾਗਾ
126.	ਹਰਿਆਣਾ	ਪਾਨੀਪਤ	ਪਾਨੀਪਤ	ਢਲਾਈ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ
127.	ਹਰਿਆਣਾ	ਪਾਨੀਪਤ	ਪਾਨੀਪਤ ਸਮਾਲਖਾ	ਰੂੰ ਪਿੰਜਾਈ
128.	ਹਰਿਆਣਾ	ਰੋਹਤਕ	ਰੋਹਤਕ	ਨੱਟ/ ਬੋਲਟ
129.	ਹਰਿਆਣਾ	ਯਮੁਨਾ ਨਗਰ	ਯਮੁਨਾ ਨਗਰ	ਪਲਾਈਵੁੱਡ/ਬੋਰਡ/ਬਲੈਕਬੋਰਡ
130.	ਹਰਿਆਣਾ	ਯਮੁਨਾ ਨਗਰ	ਜਗਾਧਰੀ	ਭਾਂਡੇ
131.	ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕੁਲੂ ਐਂਡ ਸਿਰਮੌਰ	ਕੁਲੂ ਐਂਡ ਸਿਰਮੌਰ	ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ
132.	ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕਾਂਗੜਾ	ਡਮਟਾਲ	ਪੱਥਰ ਤੋੜਨਾ
133.	ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸੋਹਲਨ	ਪਰਵਾਨੂ	ਇੰਜੀਨਅਰਿੰਗ ਔਜ਼ਾਰ
134.	ਜੰਮੂ ਐਂਡ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਅਨੰਤਨਾਗ	ਅਨੰਤਨਾਗ	ਕ੍ਰਿਕੇਟ ਬੈਟ
135.	ਜੰਮੂ ਐਂਡ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਜੰਮੂ	ਜੰਮੂ	ਸਟੀਲ ਰੀ-ਰੋਲਿੰਗ
136.	ਜੰਮੂ ਐਂਡ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਜੰਮੂ /ਕਥੂਆ	ਜੰਮੂ /ਕਥੂਆ	ਤੇਲ ਮਿਲ

137.	ਜੰਮੂ ਐਂਡ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਜੰਮੂ /ਕਥੂਆ	ਜੰਮੂ /ਕਥੂਆ	ਚੌਲ ਮਿਲ
138.	ਜੰਮੂ ਐਂਡ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਸ੍ਰੀਨਗਰ	ਸ੍ਰੀਨਗਰ	ਲੱਕੜ ਉਦਯੋਗ/ਫ਼ਰਨੀਚਰ
139.	ਝਾੜਖੰਡ	ਸਾਰੀਕੇਲਾ-ਖਰਸਾਵਨ	ਅਦਿਤਯਪੁਰ	ਆਟੋ ਹਿੱਸੇ
140.	ਝਾੜਖੰਡ	ਈਸਟ ਸਿੰਘਭੂਮ	ਜਮਸ਼ੇਦਪੁਰ	ਇੰਜੀਨਅਰਿੰਗ ਫੈਬਰੀਕੇਸ਼ਨ
141.	ਝਾੜਖੰਡ	ਬੋਕਾਰੋ	ਬੋਕਾਰੋ	ਇੰਜੀਨਅਰਿੰਗ ਫੈਬਰੀਕੇਸ਼ਨ
142.	ਕਰਨਾਟਕਾ	ਬੈਂਗਲੌਰ	ਬੈਂਗਲੌਰ	ਮਸ਼ੀਨ ਔਜ਼ਾਰ
143.	ਕਰਨਾਟਕਾ	ਬੈਂਗਲੌਰ	ਬੈਂਗਲੌਰ	ਪਾਵਰਲੂਮ
144.	ਕਰਨਾਟਕਾ	ਬੈਂਗਲੌਰ	ਬੈਂਗਲੌਰ	ਬਿਜਲੀ ਸਮਾਨ
145.	ਕਰਨਾਟਕਾ	ਬੈਂਗਲੌਰ	ਬੈਂਗਲੌਰ	ਰੈਡੀਮੇਡ ਗਾਰਮੈਂਟਸ
146.	ਕਰਨਾਟਕਾ	ਬੈਂਗਲੌਰ	ਬੈਂਗਲੌਰ	ਲਾਈਟ ਇੰਜੀਨਅਰ
147.	ਕਰਨਾਟਕਾ	ਬੈਂਗਲੌਰ	ਬੈਂਗਲੌਰ	ਚਮੜਾ ਉਤਪਾਦ
148.	ਕਰਨਾਟਕਾ	ਬੇਲਗਾਮ	ਬੇਲਗਾਮ	ਢਲਾਈ ਕਾਰਖਾਨਾ
149.	ਕਰਨਾਟਕਾ	ਬੇਲਗਾਮ	ਬੇਲਗਾਮ	ਪਾਵਰਲੂਮ
150.	ਕਰਨਾਟਕਾ	ਬੈਲਾਰੀ	ਬੈਲਾਰੀ	ਜੀਨਸ ਗਾਰਮੈਂਟਸ
151.	ਕਰਨਾਟਕਾ	ਬੀਜਾਪੁਰ	ਬੀਜਾਪੁਰ	ਤੇਲ ਮਿਲ
152.	ਕਰਨਾਟਕਾ	ਧਾਰਵਾੜ	ਹੁਬਲੀ, ਧਾਰਵਾੜ	ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਟਰੈਕਟਰ ਟਰੇਲਰ
153.	ਕਰਨਾਟਕਾ	ਗਦਗ	ਗਦਗ ਬੈਟਗੇਰੀ	ਪਾਰਲੂਮ
154.	ਕਰਨਾਟਕਾ	ਗੁਲਬੁਰਗਾ	ਗੁਲਬੁਰਗਾ ਗਦਗ ਬੈਲਟ	ਦਾਲ ਮਿਲ
155.	ਕਰਨਾਟਕਾ	ਹਾਸਨ	ਅਰਸ਼ੀਕਾਰਾ	ਕੋਇਰ ਐਂਡ ਕੋਇਰ ਉਤਪਾਦ

156.	ਕਰਨਾਟਕਾ	ਮੈਸੂਰ	ਮੈਸੂਰ	ਭੋਜਨ ਉਤਪਾਦ
157.	ਕਰਨਾਟਕਾ	ਮੈਸੂਰ	ਮੈਸੂਰ	ਸਿਲਕ
158.	ਕਰਨਾਟਕਾ	ਰਾਏਚੁਰ	ਰਾਏਚੁਰ	ਚਮੜਾ ਉਤਪਾਦ
159.	ਕਰਨਾਟਕਾ	ਸ਼ਿਮੋਗਾ	ਸ਼ਿਮੋਗਾ	ਚੌਲ ਮਿਲ
160.	ਕਰਨਾਟਕਾ	ਸਾਊਥ ਕੰਢਾ	ਮੈਂਗਲੌਰ	ਭੋਜਨ ਉਤਪਾਦ
161.	ਕੇਰਲਾ	ਅਲਪੁਝਾ	ਅਲਪੁਝਾ	ਕੋਇਰ ਐਂਡ ਕੋਇਰ ਉਤਪਾਦ
162.	ਕੇਰਲਾ	ਅਰਨਾਕੁਲਮ	ਅਰਨਾਕੁਲਮ	ਰਬੜ ਉਤਪਾਦ
163.	ਕੇਰਲਾ	ਅਰਨਾਕੁਲਮ	ਅਰਨਾਕੁਲਮ	ਪਾਵਰਲੂਮ
164.	ਕੇਰਲਾ	ਅਰਨਾਕੁਲਮ	ਕੌਚੀ	ਸਮੁੰਦਰੀ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ
165.	ਕੇਰਲਾ	ਕਨੂਰ	ਕਨੂਰ	ਪਾਵਰਲੂਮ
166.	ਕੇਰਲਾ	ਕੋਲਮ	ਕੋਲਮ	ਕੋਇਰ ਐਂਡ ਕੋਇਰ ਉਤਪਾਦ
167.	ਕੇਰਲਾ	ਕੋਟਯਾਮ	ਕੋਟਯਾਮ	ਰਬੜ ਉਤਪਾਦ
168.	ਕੇਰਲਾ	ਮਾਲਾਪੁਰਮ	ਮਾਲਾਪੁਰਮ	ਪਾਵਰਲੂਮ
169.	ਕੇਰਲਾ	ਪਲਕਦ	ਪਲਕਦ	ਪਾਵਰਲੂਮ
170.	ਕੇਰਲਾ		ਫੈਜਲੂਰ	ਪਾਵਰਲੂਮ
171.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਅਹਿਮਦਨਗਰ	ਅਹਿਮਦਨਗਰ	ਆਟੋ ਹਿੱਸੇ
172.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਅਕੋਲਾ	ਅਕੋਲਾ	ਤੇਲ ਮਿਲ (ਰੂੰ ਬੀਜ)
173.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਅਕੋਲਾ	ਅਕੋਲਾ	ਦਾਲ ਮਿਲ
174.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਔਰੰਗਾਬਾਦ	ਔਰੰਗਾਬਾਦ	ਆਟੋ ਹਿੱਸੇ
175.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਔਰੰਗਾਬਾਦ	ਔਰੰਗਾਬਾਦ	ਫਾਰਮਾਸੀਟੀਕਲਜ਼ - ਦਵਾਈਆਂ
176.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਬਾਂਧਰਾ	ਬਾਂਧਰਾ	ਚਾਵਲ ਮਿਲ
177.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਚੰਦਰਪੁਰ	ਚੰਦਰਪੁਰ	ਛੱਤ ਦੀਆਂ ਟਾਈਲਾਂ

178.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਚੰਦਰਪੁਰ	ਚੰਦਰਪੁਰ	ਚਾਵਲ ਮਿਲ
179.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਧੂਲੇ	ਧੂਲੇ	ਮਿਰਚ ਪਾਊਡਰ
180.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਗਦਚਿਰੌਲੀ	ਗਦਚਿਰੌਲੀ	ਕਾਸਟਿੰਗ ਅਤੇ ਫੋਰਜਿੰਗ
181.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਗਦਚਿਰੌਲੀ	ਗਦਚਿਰੌਲੀ	ਚੌਲ ਮਿਲ
182.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਗੌਂਡੀਆ	ਗੌਂਡੀਆ	ਚੌਲ ਮਿਲ
183.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਜਲਗਾਓਂ	ਜਲਗਾਓਂ	ਦਾਲ ਮਿਲ
184.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਜਲਗਾਓਂ	ਜਲਗਾਓਂ	ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰ
185.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਜਲਨਾ	ਜਲਨਾ	ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਔਜ਼ਰ
186.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਕੋਲ੍ਹਾਪੁਰ	ਕੋਲ੍ਹਾਪੁਰ	ਡੀਜਲ ਇੰਜਨ
187.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਕੋਲ੍ਹਾਪੁਰ	ਕੋਲ੍ਹਾਪੁਰ	ਢਲਾਈ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ
188.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਕੋਲ੍ਹਾਪੁਰ	ਲਚਲਕਰਾਂਜੀ	ਪਾਵਰਲੂਮ
189.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਮੁੰਬਈ	ਮੁੰਬਈ	ਬਿਜਲੀ ਸਮਾਨ
190.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਮੁੰਬਈ	ਮੁੰਬਈ	ਫਾਰਮਾਸੀਟੀਕਲਜ਼- ਦਵਾਈਆਂ
191.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਮੁੰਬਈ	ਮੁੰਬਈ	ਖਿਡੌਣੇ (ਪਲਾਸਟਿਕ)
192.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਮੁੰਬਈ	ਮੁੰਬਈ	ਰੈਡੀਮੇਡ ਗਾਰਮੈਂਟਸ
193.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਮੁੰਬਈ	ਮੁੰਬਈ	ਹੌਜ਼ਰੀ
194.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਮੁੰਬਈ	ਮੁੰਬਈ	ਮਸ਼ੀਨ ਔਜ਼ਾਰ
195.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਮੁੰਬਈ	ਮੁੰਬਈ	ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਔਜ਼ਰ
196.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਮੁੰਬਈ	ਮੁੰਬਈ	ਕੈਮੀਕਲਜ਼
197.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਮੁੰਬਈ	ਮੁੰਬਈ	ਪੈਕੇਜਿੰਗ ਸਮਾਨ
198.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਮੁੰਬਈ	ਮੁੰਬਈ	ਹੱਥ ਔਜ਼ਾਰ
199.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਮੁੰਬਈ	ਮੁੰਬਈ	ਪਲਾਸਟਿਕ ਉਤਪਾਦ
200.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਨਾਗਪੁਰ	ਨਾਗਪੁਰ	ਪਾਵਰਲੂਮ

201.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਨਾਗਪੁਰ	ਨਾਗਪੁਰ	ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਐਂਡ ਫੈਬਰੀਕੇਸ਼ਨ
202.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਨਾਗਪੁਰ	ਨਾਗਪੁਰ	ਸਟੀਲ ਫਰਨੀਚਰ
203.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਨਾਗਪੁਰ	ਨਾਗਪੁਰ (ਬੂਟੀਬੋਰੀ)	ਰੈਡੀਮੇਡ ਕਪੜੇ
204.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਨਾਗਪੁਰ	ਨਾਗਪੁਰ	ਹੱਥ ਔਜ਼ਾਰ
205.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਨਾਗਪੁਰ	ਨਾਗਪੁਰ	ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ
206.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਨਾਂਦੇੜ	ਨਾਂਦੇੜ	ਦਾਲ ਮਿਲ
207.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਨਾਸਿਕ	ਮੇਲਾਗਾਓਂ	ਪਾਵਰਲੂਮ
208.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਨਾਸਿਕ	ਨਾਸਿਕ	ਸਟੀਲ ਫਰਨੀਚਰ
209.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਪੂਨੇ	ਪੂਨੇ	ਆਟੋ ਔਜ਼ਾਰ
210.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਪੂਨੇ	ਪੂਨੇ	ਬਿਜਲੀ ਸਮਾਨ
211.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਪੂਨੇ	ਪੂਨੇ	ਭੋਜਨ ਉਤਪਾਦ
212.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਪੂਨੇ	ਪੂਨੇ	ਰੈਡੀਮੇਡ ਗਾਰਮੈਂਟਸ
213.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਪੂਨੇ	ਪੂਨੇ	ਫਾਰਮਾਸੀਟੀਕਲਜ਼- ਦਵਾਈਆਂ
214.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਪੂਨੇ	ਪੂਨੇ	ਫਾਈਬਰ ਸ਼ੀਸ਼ਾ
215.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਰਤਨਾਗਿਰੀ	ਰਤਨਾਗਿਰੀ	ਡੱਬਾ ਬੰਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਆਯੁਕਤ ਮੱਛੀ
216.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਸੰਗਲੀ	ਸੰਗਲੀ	ਐਮ ਐਸ ਰੋਡਸ
217.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਸੰਗਲੀ	ਮਾਧਵਨਗਰ	ਪਾਵਰਲੂਮ
218.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਸਤਾਰਾ	ਸਤਾਰਾ	ਚਮੜਾ ਰੰਗਣ
219.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਸ਼ੋਲਾਪੁਰ	ਸ਼ੋਲਾਪੁਰ	ਪਾਵਰਲੂਮ
220.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਸਿੰਧੂਦੁਰਗ	ਸਿੰਧੂਦੁਰਗ	ਕਾਜੂ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ
221.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਸਿੰਧੂਦੁਰਗ	ਸਿੰਧੂਦੁਰਗ	ਤਾਂਬਾ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਤਾਰਾਂ

222.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਥਾਨੇ	ਭਿਵਾਂਦੀ	ਪਾਵਰਲੂਮ
223.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਥਾਨੇ	ਕਲਿਆਨ	ਕੰਫੈਕਸ਼ਨਰੀ
224.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਥਾਨੇ	ਵਾਸਹਿੰਦ	ਕੈਮੀਕਲਜ਼
225.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਥਾਨੇ	ਤਾਰਾਪੁਰ, ਥਾਨੇ-ਬੇਲਾਪੁਰ	ਫਾਰਮਾਸੀਟੀਕਲਜ਼- ਦਵਾਈਆਂ
226.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਥਾਨੇ	ਥਾਨੇ	ਸਮੁੰਦਰੀ ਭੋਜਨ
227.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਵਾਰਧਾ	ਵਾਰਧਾ	ਸੋਲਵੈਂਟ ਤੇਲ
228.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਯਾਵਾਤਮਲ	ਯਾਵਾਤਮਲ	ਦਾਲ ਮਿਲ
229.	ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਭੋਪਾਲ	ਭੋਪਾਲ	ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਔਜ਼ਰ
230.	ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਦੇਵਾਸ	ਦੇਵਾਸ	ਬਿਜਲੀ ਸਮਾਨ
231.	ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਈਸਟ ਨਿਮਰ	ਬਰੁਹਾਨਪੁਰ	ਪਾਵਰਲੂਮ
232.	ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਇੰਦੌਰ	ਇੰਦੌਰ	ਫਾਰਮਾਸੀਟੀਕਲਜ਼- ਦਵਾਈਆਂ
233.	ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਇੰਦੌਰ	ਇੰਦੌਰ	ਰੈਡੀਮੇਡ ਗਾਰਮੈਂਟਸ
234.	ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਇੰਦੌਰ	ਇੰਦੌਰ	ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ
235.	ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਇੰਦੌਰ	ਪਿਥਾਮਪੁਰ	ਆਟੋ ਹਿੱਸੇ
236.	ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਜਭਲਪੁਰ	ਜਭਲਪੁਰ	ਰੈਡੀਮੇਡ ਗਾਰਮੈਂਟਸ
237.	ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਜਭਲਪੁਰ	ਜਭਲਪੁਰ	ਪਾਵਰਲੂਮ
238.	ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਉਜੈਨ	ਉਜੈਨ	ਪਾਵਰਲੂਮ
239.	ਉੜੀਸਾ	ਬਾਲਾਗਿਰ	ਬਾਲਾਗਿਰ	ਚੌਲ ਮਿਲ
240.	ਉੜੀਸਾ	ਬਾਲਾਸੋਰ	ਬਾਲਾਸੋਰ	ਚੌਲ ਮਿਲ
241.	ਉੜੀਸਾ	ਬਾਲਾਸੋਰ	ਬਾਲਾਸੋਰ	ਪਾਵਰਲੂਮ
242.	ਉੜੀਸਾ	ਕਟਕ	ਕਟਕ	ਚੌਲ ਮਿਲ
243.	ਉੜੀਸਾ	ਕਟਕ	ਕਟਕ	ਕੈਮੀਕਲਜ਼ ਐਂਡ

				ਫਾਰਮਾਸੀਟੀਕਲਜ਼
244.	ਉੜੀਸਾ	ਕਟਕ	ਕਟਕ (ਜਗਤਪੁਰ)	ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਐਂਡ ਫੈਬਰੀਕੇਸ਼ਨ
245.	ਉੜੀਸਾ	ਕਟਕ	ਕਟਕ	ਮਸਾਲੇ
246.	ਉੜੀਸਾ	ਧੀਨਕਨਾਲ	ਧੀਨਕਨਾਲ	ਪਾਵਰਲੂਮ
247.	ਉੜੀਸਾ	ਗੰਜਾਮ	ਗੰਜਾਮ	ਪਾਵਰਲੂਮ
248.	ਉੜੀਸਾ	ਗੰਜਾਮ	ਗੰਜਾਮ	ਚੌਲ ਮਿਲ
249.	ਉੜੀਸਾ	ਕੋਰਾਪਟ	ਕੋਰਾਪਟ	ਚੌਲ ਮਿਲ
250.	ਉੜੀਸਾ	ਪੁਰੀ	ਪੁਰੀ	ਚੌਲ ਮਿਲ
251.	ਉੜੀਸਾ	ਸੰਭਾਲਪੁਰ	ਸੰਭਾਲਪੁਰ	ਚੌਲ ਮਿਲ
252.	ਪੰਜਾਬ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਚੌਲ ਮਿਲ
253.	ਪੰਜਾਬ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਲੋਗੜ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਰੇਸ਼ਾ
254.	ਪੰਜਾਬ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਪਾਵਰਲੂਮ
255.	ਪੰਜਾਬ	ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ	ਮੰਡੀ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ	ਸਟੀਲ ਰੀ-ਰੋਲਿੰਗ
256.	ਪੰਜਾਬ	ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	ਬਟਾਲਾ	ਮਸ਼ੀਨ ਔਜ਼ਾਰ
257.	ਪੰਜਾਬ	ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	ਬਟਾਲਾ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	ਚੌਲ ਮਿਲ
258.	ਪੰਜਾਬ	ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	ਬਟਾਲਾ	ਕਾਸਟਿੰਗ ਅਤੇ ਫੋਰਜਿੰਗ
259.	ਪੰਜਾਬ	ਜਲੰਧਰ	ਜਲੰਧਰ	ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਸਮਾਨ
260.	ਪੰਜਾਬ	ਜਲੰਧਰ	ਜਲੰਧਰ	ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰ
261.	ਪੰਜਾਬ	ਜਲੰਧਰ	ਜਲੰਧਰ	ਹੱਥ ਔਜ਼ਾਰ
262.	ਪੰਜਾਬ	ਜਲੰਧਰ	ਜਲੰਧਰ	ਰਬੜ ਸਮਾਨ
263.	ਪੰਜਾਬ	ਜਲੰਧਰ	ਜਲੰਧਰ	ਲੱਕੜੀ ਫਰਨੀਚਰ

264.	ਪੰਜਾਬ	ਜਲੰਧਰ	ਜਲੰਧਰ	ਚਮੜਾ ਰੰਗਣ
265.	ਪੰਜਾਬ	ਜਲੰਧਰ	ਜਲੰਧਰ	ਚਮੜੇ ਦੇ ਜੁੱਤੇ
266.	ਪੰਜਾਬ	ਜਲੰਧਰ	ਜਲੰਧਰ	ਸਰਜੀਕਲ ਔਜ਼ਾਰ
267.	ਪੰਜਾਬ	ਕਪੂਰਥਲਾ	ਕਪੂਰਥਲਾ	ਚੌਲ ਮਿਲ
268.	ਪੰਜਾਬ	ਕਪੂਰਥਲਾ	ਫਗਵਾੜਾ	ਡੀਜਲ ਇੰਜਨ
269.	ਪੰਜਾਬ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਆਟੋ ਹਿੱਸੇ
270.	ਪੰਜਾਬ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਸਾਈਕਲ ਹਿੱਸੇ
271.	ਪੰਜਾਬ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਹੌਜ਼ਰੀ
272.	ਪੰਜਾਬ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਸਲਾਈ ਐਮ/ਸੀ ਹਿੱਸੇ
273.	ਪੰਜਾਬ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਉਦਯੋਗਿਕ ਫਾਸਟਨਰ
274.	ਪੰਜਾਬ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਹੱਥ ਔਜ਼ਾਰ
275.	ਪੰਜਾਬ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਮਸ਼ੀਨ ਔਜ਼ਾਰ
276.	ਪੰਜਾਬ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਫੋਰਜਿੰਗ
277.	ਪੰਜਾਬ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਪਲੇਟਿੰਗ
278.	ਪੰਜਾਬ	ਮੋਗਾ	ਮੋਗਾ	ਕਣਕ ਕੰਬਾਈਨ
279.	ਪੰਜਾਬ	ਪਟਿਆਲਾ	ਪਟਿਆਲਾ	ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਔਜ਼ਾਰ
280.	ਪੰਜਾਬ	ਪਟਿਆਲਾ	ਪਟਿਆਲਾ	ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਔਜ਼ਾਰ
281.	ਪੰਜਾਬ	ਸੰਗਰੂਰ	ਸੰਗਰੂਰ	ਚੌਲ ਮਿਲ
282.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਅਲਵਰ, ਐਸ.ਮਾਧੋਪੁਰ, ਭਰਤਪੁਰ	ਅਲਵਰ, ਐਸ.ਮਾਧੋਪੁਰ, ਭਰਤਪੁਰ ਬੈਲਟ	ਤੇਲ ਮਿਲ
283.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਅਜਮੇਰ	ਕਿਸ਼ਨਗੜ੍ਹ	ਸੰਗਮਰਮਰ ਸਲੇਟ
284.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਅਜਮੇਰ	ਕਿਸ਼ਨਗੜ੍ਹ	ਪਾਵਰਲੂਮ

285.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਅਲਵਰ	ਅਲਵਰ	ਕੈਮੀਕਲਜ਼
286.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਬੀਕਾਨੇਰ	ਬੀਕਾਨੇਰ	ਪਾਪੜ ਮੰਗੋੜੀ, ਨਮਕੀਨ
287.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਬੀਕਾਨੇਰ	ਬੀਕਾਨੇਰ	ਪਲਾਸਟਰ ਆਫ ਪੈਰਿਸ
288.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਦੌਸਾ	ਮਹੂਵਾ	ਸੈਂਡ ਪੱਥਰ
289.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਗੰਗਾਨਗਰ	ਗੰਗਾਨਗਰ	ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ
290.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਜੈਪੁਰ	ਜੈਪੁਰ	ਨੱਗ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ
291.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਜੈਪੁਰ	ਜੈਪੁਰ	ਬਾਲਬੀਅਰਿੰਗ
292.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਜੈਪੁਰ	ਜੈਪੁਰ	ਬਿਜਲੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਮਾਨ
293.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਜੈਪੁਰ	ਜੈਪੁਰ	ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ
294.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਜੈਪੁਰ	ਜੈਪੁਰ	ਗਾਰਮੈਂਟਸ
295.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਜੈਪੁਰ	ਜੈਪੁਰ	ਲਾਈਮ
296.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਜੈਪੁਰ	ਜੈਪੁਰ	ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਸਾਜ-ਸਮਾਨ
297.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਝਾਲਵਾਰ	ਝਾਲਵਾਰ	ਮਾਰਬਲ ਸਲੈਬ
298.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਨਗੌਰ	ਨਗੌਰ	ਹੱਥ ਔਜ਼ਾਰ
299.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਸਿਕਰ	ਸ਼ਿਖਾਵਤੀ	ਲੱਕੜੀ ਫਰਨੀਚਰ
300.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਸਿਰੋਹੀ	ਸਿਰੋਹੀ	ਮਾਰਬਲ ਸਲੈਬ
301.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਉਦੇਪੁਰ	ਉਦੇਪੁਰ	ਮਾਰਬਲ ਸਲੈਬ
302.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਚੰਨੇਈ	ਚੰਨੇਈ	ਆਟੋ ਹਿੱਸੇ
303.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਚੰਨੇਈ	ਚੰਨੇਈ	ਚਮੜਾ ਉਤਪਾਦ
304.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਚੰਨੇਈ	ਚੰਨੇਈ	ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਪਲੇਟਿੰਗ
305.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਕੋਇਮਬਤੂਰ	ਕੋਇਮਬਤੂਰ	ਡੀਜਲ ਇੰਜਨ

306.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਕੋਇਮਬਤੂਰ	ਕੋਇਮਬਤੂਰ	ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਾਜ-ਸਮਾਨ
307.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਕੋਇਮਬਤੂਰ	ਤਿਰੂਪੁਰ	ਹੌਜ਼ਰੀ
308.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਕੋਇਮਬਤੂਰ	ਕੋਇਮਬਤੂਰ	ਮਸ਼ੀਨ ਔਜ਼ਾਰ
309.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਕੋਇਮਬਤੂਰ	ਕੋਇਮਬਤੂਰ	ਕਾਸਟਿੰਗ ਅਤੇ ਫੋਰਜਿੰਗ
310.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਕੋਇਮਬਤੂਰ	ਕੋਇਮਬਤੂਰ, ਪਾਲਾਦਾਮ, ਕਨਾਮ ਪਲਿਯਾਮ	ਪਾਵਰਲੂਮ
311.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਕੋਇਮਬਤੂਰ	ਕੋਇਮਬਤੂਰ	ਵੈਟ ਪਿਸਾਈ ਮਸ਼ੀਨਾਂ
312.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਈਰੋਡ	ਸੁਰਮਪੱਟੀ	ਪਾਵਰਲੂਮ
313.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਕਰੂਰ	ਕਰੂਰ	ਪਾਵਰਲੂਮ
314.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਮਦੁਰਾਇ	ਮਦੁਰਾਇ	ਰੈਡੀਮੇਡ ਗਾਰਮੈਂਟਸ
315.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਮਦੁਰਾਇ	ਮਦੁਰਾਇ	ਚੌਲ ਮਿਲ
316.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਮਦੁਰਾਇ	ਮਦੁਰਾਇ	ਦਾਲ ਮਿਲ
317.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਨਮਾਕਲ	ਥਿਰੂਚਿੰਗੋਡੇ	ਤੇਲ ਦੇ ਖ਼ੂਹ ਦੀ ਖੁਦਾਈ
318.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਸਲੇਮ	ਸਲੇਮ	ਰੈਡੀਮੇਡ ਗਾਰਮੈਂਟਸ
319.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਸਲੇਮ	ਸਲੇਮ	ਸਟਾਰਚ ਅਤੇ ਸਾਗੋ
320.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਥੰਜਾਵੂਰ	ਥੰਜਾਵੂਰ	ਚੌਲ ਮਿਲ
321.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਤ੍ਰਿਚਰਾਪੱਲੀ	ਤ੍ਰਿਚਰਾਪੱਲੀ	ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਸਾਜ-ਸਮਾਨ
322.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਤ੍ਰਿਚਰਾਪੱਲੀ	ਤ੍ਰਿਚਰਾਪੱਲੀ (ਪੇਂਡੂ)	ਨਕਲੀ ਹੀਰੇ
323.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਟਿਊਟੀਕੋਰਿਨ	ਕੋਵਿਲਪੱਥੀ	ਮਾਚਸ
324.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਵੈਲੂਰ	ਅੰਬੂਰ, ਵਨੀਯਾਮਬੜੀ, ਪਾਲਰ ਵੈਲੀ	ਚਮੜਾ ਰੰਗਾਈ

325.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਵਿਰਧੂਨਗਰ	ਰਾਜਾਪਲਿਯਾਮ	ਸੂਤੀ ਮਿੱਲ (ਪੱਟੀ ਵਾਲਾ ਕਪੜਾ)
326.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਵਿਰਧੂਨਗਰ	ਵਿਰਧੂਨਗਰ	ਟੀਨ ਦੇ ਡੱਬੇ
327.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਵਿਰਧੂਨਗਰ	ਸਿਵਾਕਸੀ	ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ
328.	ਤਮਿਲਨਾਡੂ	ਵਿਰਧੂਨਗਰ	ਸਿਵਾਕਸੀ	ਮਾਚਸਾਂ ਅਤੇ ਪਟਾਖ਼ੇ
329.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਵਿਰਧੂਨਗਰ	ਸ੍ਰੀਵਿਲੀਪੁੱਥਰ	ਟੁਆਇਲੇਟ ਸਾਬਣ
330.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਆਗਰਾ	ਆਗਰਾ	ਢਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਕਾਰਖਾਨਾ
331.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਆਗਰਾ	ਆਗਰਾ	ਚਮੜੇ ਦੇ ਜੁੱਤੇ
332.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਆਗਰਾ	ਆਗਰਾ	ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਸਾਜ-ਸਮਾਨ
333.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਅਲੀਗੜ੍ਹ	ਅਲੀਗੜ੍ਹ	ਪਿੱਤਲ ਅਤੇ ਗਨਮੈਂਟਲ ਸਟੈਚੂ
334.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਅਲੀਗੜ੍ਹ	ਅਲੀਗੜ੍ਹ	ਤਾਲੇ
335.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਅਲੀਗੜ੍ਹ	ਅਲੀਗੜ੍ਹ	ਇਮਾਰਤੀ ਸਮਾਨ
336.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਅਲਾਹਬਾਦ	ਮਊਂ	ਪਾਵਰਲੂਮ
337.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਅਲਾਹਬਾਦ	ਮਊਂ ਅਈਮਾਂ	ਚਮੜਾ ਉਤਪਾਦ
338.	ਉੱਤਰ	ਬਾਂਡਾ	ਬਾਂਡਾ	ਪਾਵਰਲੂਮ

	ਪ੍ਰਦੇਸ਼			
339.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਬੁਲੰਦਸ਼ਹਿਰ	ਖੁਰਜਾ	ਸੈਰਾਮਿਕਸ
340.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਫਿਰੋਜ਼ਾਬਾਦ	ਫਿਰੋਜ਼ਾਬਾਦ	ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਉਤਪਾਦ
341.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ ਨਗਰ	ਨੋਇਡਾ	ਬਿਜਲੀ ਸਮਾਨ
342.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ ਨਗਰ	ਨੋਇਡਾ	ਖਿਡੌਣੇ
343.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ ਨਗਰ	ਨੋਇਡਾ	ਕੈਮੀਕਲਜ਼
344.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ ਨਗਰ	ਨੋਇਡਾ	ਬਿਜਲੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਸਾਜ-ਸਮਾਨ
345.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ ਨਗਰ	ਨੋਇਡਾ	ਗਾਰਮੈਂਟਸ
346.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ ਨਗਰ	ਨੋਇਡਾ	ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਸਾਜ-ਸਮਾਨ
347.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ ਨਗਰ	ਨੋਇਡਾ	ਪੈਕੇਜਿੰਗ ਸਮੱਗਰੀ
348.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ ਨਗਰ	ਨੋਇਡਾ	ਪਲਾਸਟਿਕ ਉਤਪਾਦ
349.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ	ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ	ਕੈਮੀਕਲਜ਼
350.	ਉੱਤਰ	ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ	ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ	ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ

	ਪ੍ਰਦੇਸ਼			ਸਾਜ-ਸਮਾਨ
351.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ	ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ	ਪੈਕੇਜਿੰਗ ਸਮੱਗਰੀ
352.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗੋਰਖਪੁਰ	ਗੋਰਖਪੁਰ	ਪਾਵਰਲੂਮ
353.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਹਥਰਾਸ	ਹਥਰਾਸ	ਸ਼ੀਟਵਰਕ (ਗਲੋਬ, ਲੈਂਪ)
354.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਝਾਂਸੀ	ਝਾਂਸੀ	ਪਾਵਰਲੂਮ
355.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕਨੌਜ	ਕਨੌਜ	ਇਤੱਰ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੇਲ
356.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕਾਨਪੁਰ	ਕਾਨਪੁਰ	ਕਾਠੀ ਉਦਯੋਗ
357.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕਾਨਪੁਰ	ਕਾਨਪੁਰ	ਸੁੱਤੀ ਹੌਜ਼ਰੀ
358.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕਾਨਪੁਰ	ਕਾਨਪੁਰ	ਚਮੜਾ ਉਤਪਾਦ
359.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਮੇਰਠ	ਮੇਰਠ	ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਸਮਾਨ
360.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਮੇਰਠ	ਮੇਰਠ	ਕੈਂਚੀ
361.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ	ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ	ਪਿੱਤਲ ਦਾ ਸਮਾਨ
362.	ਉੱਤਰ	ਮੁਜਫਰਨਗਰ	ਮੁਜਫਰਨਗਰ	ਚੌਲ ਮਿਲ

	ਪ੍ਰਦੇਸ਼			
363.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸਹਾਰਨਪੁਰ	ਸਹਾਰਨਪੁਰ	ਚੌਲ ਮਿਲ
364.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸਹਾਰਨਪੁਰ	ਸਹਾਰਨਪੁਰ	ਲੱਕੜੀ ਦਾ ਕੰਮ
365.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਵਾਰਾਨਸੀ	ਵਾਰਾਨਸੀ	ਸ਼ੀਟ ਵਰਕ (ਗਲੋਬ, ਲੈਂਪ)
366.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਵਾਰਾਨਸੀ	ਵਾਰਾਨਸੀ	ਪਾਵਰਲੂਮ
367.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਵਾਰਾਨਸੀ	ਵਾਰਾਨਸੀ	ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਾਜ-ਸਮਾਨ
368.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਵਾਰਾਨਸੀ	ਵਾਰਾਨਸੀ	ਬਿਜਲੀ ਪੱਖਾ
369.	ਉਤਰਾਂਚਲ	ਦੇਹਰਾਦੂਨ	ਦੇਹਰਾਦੂਨ	ਸੂਖਮ ਵੈਕਿਊਮ ਬਲਬ
370.	ਉਤਰਾਂਚਲ	ਹਰਿਦੁਆਰ	ਰੁੜਕੀ	ਸਰਵੇ ਔਜ਼ਾਰ
371.	ਉਤਰਾਂਚਲ	ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨਗਰ	ਰੁਦਰਪੁਰ	ਚੌਲ ਮਿਲ
372.	ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ	ਬੈਂਕੁਰਾ	ਬਰਜੌਰਾ	ਮੱਛੀ ਫੜਨ ਵਾਲੇ ਕੰਢੇ (ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੈ)
373.	ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ	ਐਚਐਮਸੀ ਐਂਡ ਬਾਲੀ ਮਿਊਨਸੀਪਲ ਏਰੀਆ	ਹਾਵੜਾ	ਢਲਾਈ ਕਾਰਖਾਨਾ

374.	ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ	ਹਾਵੜਾ	ਬਰਗਾਚੀਆ, ਮਾਨਸਿੰਘਾਪੁਰ, ਹੈਂਟਲ, ਸ਼ਹਾਦਤਪੁਰ ਐਂਡ ਜਗਤਬਲਵਪੁਰ	ਤਾਲੇ
375.	ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ	ਹਾਵੜਾ	ਐਚਐਮਸੀ ਐਂਡ ਬੈਲੀ ਮਿਊਨਸਪਲ ਏਰੀਆ ਸੇਵੋਕ ਰੋਡ	ਸਟੀਲ ਰੀ-ਰੋਲਿੰਗ
376.	ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ	ਹਾਵੜਾ	ਡੋਮਜਰ	ਨਕਲੀ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਗਹਿਣੇ
377.	ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ	ਕੂਚ ਬਿਹਾਰ	ਕੂਚ ਬਿਹਾਰ -I ਤੁਫਾਨਗੰਜ, ਮੱਥਾਬੰਘਾ, ਮੈਖਲੀਗੰਜ	ਸੀਤਲਪਤੀ / ਫਰਨੀਚਰ
378.	ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ	ਕਲਕੱਤਾ	ਵਲਿੰਗਟਨ, ਖਾਨਪੁਰ	ਬਿਜਲੀ ਪੱਖੇ
379.	ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ	ਕਲਕੱਤਾ	ਸੋਵਾਬਜ਼ਾਰ, ਕੋਸੀਪੁਰ	ਹੌਜ਼ਰੀ
380.	ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ	ਕਲਕੱਤਾ	ਮੇਤੀਆਬੁਰਜ ਵਾਰਡ ਨੰ. 138 ਤੋਂ 141	ਰੈਡੀਮੇਡ ਗਾਰਮੈਂਟਸ

381.	ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ	ਕਲਕੱਤਾ	ਤਿਲਜਲਾ, ਤੋਪਸੀਆ, ਫੂਲਬਗਨ	ਚਮੜਾ ਸਮਾਨ
382.	ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ	ਕਲਕੱਤਾ	ਦਸਪਾਰਾ (ਉਲਟਾਦੰਗਾ) ਅਹੀਰਟੋਲਾ	ਦਾਲ ਮਿਲ
383.	ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ	ਕਲਕੱਤਾ	ਤਲਤਲਾ, ਲੈਨਿਨ, ਸਾਰਨੀ	ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਸਾਜ-ਸਮਾਨ
384.	ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ	ਕਲਕੱਤਾ	ਬੋਬਜ਼ਾਰ, ਕਾਲੀਘਾਟ	ਲੱਕੜੀ ਉਤਪਾਦ
385.	ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ	ਨੇਡੀਆ	ਮੈਤਰੀ, ਧਮਾਡਾ, ਨਬਾਦਵਿਪ	ਬੈਲ/ਮੈਟਲ ਭਾਂਡੇ
386.	ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ	ਨੇਡੀਆ	ਰਾਨਾਘਾਟ	ਪਾਵਰਲੂਮ
387.	ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ	ਪੁਰੂਲੀਆ	ਝਾਲਦਾ ਪਰੋਪਰ, ਪਰੂਲੀਆ, ਬੇਗੁਨਕੋਦਰ ਐਂਡ ਤਨਾਸੀ	ਹੈਂਡ ਔਜ਼ਾਰ
388.	ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ	ਸਾਊਥ 24 ਪਰਗਨਾਜ਼	ਕਲਿਆਨਪੁਰ, ਪੁਰੰਦਰਪੁਰ, ਧੋਪਗਾਚੀ	ਸਰਜੀਕਲ ਔਜ਼ਾਰ

ਅਨੁਲੱਗ IV

ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਨੀਤੀਗਤ ਪੈਕੇਜ

ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਲਗਭਗ 8000 ਉਤਪਾਦਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਦਯੋਗਿਕ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ 40% ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਖੇਤੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਖੇਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਪਾਉਣ ਦੇ ਲਈਂ ਸਥਾਨੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹੋਏ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਾਂਝਾ ਨਿਊਨਤਮ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਲਘੂ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦੇ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

''ਘਰੇਲੂ ਅਤੇ ਕਾਰੀਗਰੀ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗਕੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਾਜ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਣ ਕਰਜ, ਪ੍ਰਯੋਗਕੀ ਅਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਵੱਡੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿਚ ਮੂਲਭੂਤ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।''

2. ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ : ਨਵੇਂ ਮਾਪਦੰਡ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ

2.1 ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਕਰਜ ਨੀਤੀ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਿਰਮਾਣ ਇਕਾਈਆਂ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਘੱਟ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੇ ਵਿਵਹਾਰਕ ਨਿਊਨਤਮ ਮਾਨ ਵੱਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਰਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਕ ਬਨਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਲਗਾਏ ਗਏ ਯੂਨਿਟ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਹੁਣ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਪੁਨਰਵਿਚਾਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ

ਨੀਤੀ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵੈਸ਼ਿਵਕ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਅਵਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਲਘੂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਾ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ-ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿਚ ਰੂਪਾਵਲੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਰਨੇ ਦੇ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਵਿਧੀ-ਵਿਵਸਥਾ, ਸੰਸਦ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ, ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਮੂਹ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

"ਵਰਤਮਾਨ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗਾਂ / ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਉਹੀ ਰਹੇਗੀ। ਯੰਤਰ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵਿਚ ਲਘੂ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ 10 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਾਲੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਵਿਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

2.2 ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕਿੰਗ ਖੇਤਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਰਜ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਲਈ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ ਨੀਤੀ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ ਉਪਲੱਬਧੀ ਵਧਾਉਣ ਹਿਤ ਇਕ ਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

2.3 ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਹੇਠ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ -

ਕ) ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਇਕਾਈ ਦੇ ਕੋਲ ਵਿਤ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਰਸਮੀ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਡਰ ਦੇ ਕਾਰਣ ਵਿਤ ਹਿਤ ਅਯੋਗ ਪਹੁੰਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਨਿਜੀ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਲਈ ਪੂੰਜੀ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਬਾਜਾਰ ਔਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸੀਮਤ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਵੀ ਘਾਟਾ ਹੈ।

ਖ) ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਖਿਲਰੇ ਹੋਏ ਬਜ਼ਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰ ਬਜ਼ਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਅਸੁਰੱਖਿਅਕ ਹਨ।

ਗ) ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਵਿਚ ਅੰਤਰ- ਰਾਜ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਜ਼ਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਅਸਾਨ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਘਾਟਾ ਹੈ।

ਘ) ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਗਕੀ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਵੀ ਸੀਮਤ ਪਹੁੰਚ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵੀ ਉਤਮ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿਚ ਜਾਗਰੁਕਤਾ ਦਾ ਘਾਟਾ ਹੈ।

ਙ) ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਿਲਾਂ ਦਾ ਬਕਾਇਆ / ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿਚ ਦੇਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿਤੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਨਿਯਮਕ ਹੋਣ ਤੋਂ, ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਕਰਜ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ, ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਾਗਤ, ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਸੂਲੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆਵਾਂ, ਉਪਲੱਬਧ ਪ੍ਰਤਿਭੂਤਿ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ।

ਬੈਂਕਿੰਗ ਖੇਤਰ ਦੁਆਰਾ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਕਰਜ ਅਤੇ ਵਿਤੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਉਤੇ ਤੁਰੰਤ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

3. ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕਰਜ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਧਾਉਣਾ

3.1 ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਵਿਧੀਕਰਣ ਹਿਤ ਆਪਣੇ ਟੀਚੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ ਨਿਊਨਤਮ 20% ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ 5 ਸਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਰਥਾਤ ਸਾਲ 2004-05 ਵਿਚ 67,600 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਸਾਲ 2009-10 ਵਿਚ 1,35,200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰਨਾ ਹੈ।

3.2 ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ਕ ਰੇਟਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਜੋ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਕਰੈਡਿਟ ਰੇਟਿੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ, ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

3.3 ਸਿਡਬੀ, ਕਰੈਡਿਟ ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਬਿਓਰੋ (ਇੰਡੀਆ) ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕਰੈਡਿਟ ਰੇਟਿੰਗ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਛੇਤੀ ਗਠਨ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਉਠਾਏਗਾ।

3.4 ਸਿਡਬੀ ਭਾਰਤੀ ਬੈਂਕ ਸੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਹਰੇਕ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਖਤਰੇ ਤੇ ਸਮਾਨ ਬਿਓਰੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗਾਂ (ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਸਹਿਤ) ਦੇ ਲਈ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਯੋਗਕੀ ਸਦਉਪਯੋਗ, ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਾਗਤ ਘੱਟ ਜਾਏਗੀ ਅਤੇ ਛੋਟੇ (ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ

ਉਦਯੋਗਾਂ ਸਹਿਤ) ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿਚ ਕਰਜ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

3.5 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਨਿਗਮ ਨੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਇਕਾਈਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਰੈਡਿਟ ਰੇਟਿੰਗ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਰੈਡਿਟ ਰੇਟਿੰਗ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣ ਹਿਤ ਕਰੈਡਿਟ ਰੇਟਿੰਗ ਯੋਜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੇਟਿੰਗ ਦੀ ਉਪਲੱਬਧਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਉਚਿਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦਰਾਂ ਉਚਿਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ।

3.6 ਸਿਡਬੀ ਨੇ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਲਈ ਉਧਾਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਰੇਟਿੰਗ ਸਾਧਨ (ਸੀਏਆਰਟੀ) ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਲ ਖਤਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਮਾਡਲ (ਆਰਏਐਮ) ਅਤੇ ਖਤਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਜ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦੇ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਰੇਟਿੰਗ ਮਾਡਲ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਡਲਾਂ ਦਾ ਉਚਿਤ ਲਾਭ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਾਗਤ ਘੱਟ ਕਰਨ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

4. ਰਸਮੀ ਕਰਜ ਦੀ ਪਹੁੰਚ : ਨਵੇਂ ਖਾਤੇ ਖੋਲ੍ਹਣਾ

ਵਣਜੀ ਬੈਂਕਾਂ (ਖੇਤਰੀ ਪੇਂਡੂ ਬੈਂਕਾਂ ਸਹਿਤ) ਦੀ ਲਗਭਗ 67,000 ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਹਰ ਸਾਲ ਆਪਣੀ ਹਰੇਕ ਅਰਧਸ਼ਹਿਰੀ / ਸ਼ਹਿਰੀ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿਚ ਔਸਤ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 5 ਨਵੇਂ ਛੋਟੇ / ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਕਰੈਡਿਟ ਕਵਰ ਦੇਣ ਦੇ ਲਈ ਸੰਮਿਲਿਤ ਪ੍ਰਯਾਸ ਕਰਨਗੇ।

5. ਬੀਮਾਰ ਈਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਧਾਰਣ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੋਸ਼ਣ : ਕਰਜ ਪੁਨਰਨਿਰਧਾਰਨ

ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਕਰਜ ਪੁਨਰ ਨਿਰਧਾਰਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਬੰਧੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪਾਤਰ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਾ ਕਰਜ ਪੁਨਰਨਿਰਧਾਰਨ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਬੈਂਕਿੰਗ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਪਨੀ ਕਰਜ ਪੁਨਰਨਿਰਧਾਰਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਧਾਰਕਰਤਾ ਇਕਾਈ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਪੁਨਰਨਿਰਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ''ਹਾਨੀ ਸੰਪਤੀਆਂ'' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਖਾਤੇ ਪੁਨਰਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਲਈ ਪਾਤਰ ਹੋਣਗੇ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਸਮਰੱਥ ਜਾਂ ਸੰਭਾਵਿਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣ।

ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਬੈਂਕ ਆਪਣੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਮੰਡਲ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਪੁਨਰਨਿਰਧਾਰਨ ਸਬੰਧੀ ਹੋਰ ਉਦਾਰ ਨੀਤੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬੈਂਕ ਖੁਦ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਬੈਂਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵਹੀਆਂ ਵਿਚ 31 ਮਾਰਚ 2004 ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਅਨਜਰਕ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਖਾਤੇ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਵਾਰੀ ਸਮਝੌਤਾ ਯੋਜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਯੋਜਨਾ 31 ਮਾਰਚ 2006 ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ।

6. ਸੁਵਿਧਾ ਹਿਤ ਉਪਾਅ

ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨੇ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਕਰਜ ਪ੍ਰਾਥਨਾ ਪੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਨ ਹਿਤ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ, ਉਹ ਸੀਮਾ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਬੈਂਕ ਅਨੁਸੰਗੀ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਕਰਜ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪੂੰਜੀ ਕਰਜ ਸੀਮਾ ਦੀ ਗਣਨਾ ਦੇ ਮਾਨਦੰਡ, ਹਰੇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਾਖਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਆਦਿ, ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮਾਰਚ 2005 ਵਿਚ ਇਕ ਮਾਸਟਰ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਊਨਤਮ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ, ਬੈਂਕ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਦਾਰ ਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨਗੇ। ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਨੀਤੀ ਤਿਆਰ

ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ, ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ ਦੇਣ ਹਿਤ ਲਾਗੂ, ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਅਨੁਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੇ।

7. ਲਘੂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਲਈ ਕਰੈਡਿਟ ਗਰੰਟੀ ਫੰਡ ਟਰਸਟ ਯੋਜਨਾ (ਸੀਜੀਟੀਐਸਆਈ)

ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ, ਬੈਂਕਾਂ ਵਰਗੀ ਮੈਂਬਰ ਉਧਾਰਦਾਤਾ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚਕੌਤੀ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ 75%, ਗਰੰਟੀ ਕਵਰ ਸੀਜੀਟੀਐਸਆਈ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂਬਰ ਉਧਾਰਦਾਤਾ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਸੰਗੀ ਜਮਾਨਤ ਅਤੇ /ਜਾਂ ਤੁਤੀਯ ਪੱਖ ਗਰੰਟੀ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਨਵੀਆਂ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਇਕਾਈਆਂ / ਸੂਚਨਾਂ ਪ੍ਰਯੋਗਿਕੀ / ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਇਕਾਈਆਂ / ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਸੇਵਾ ਵਪਾਰਕ ਉਦਯੋਗ (ਐਸਐਸਐਸਬੀਈ) ਨੂੰ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮਿਆਦੀ ਕਰਜ ਅਤੇ / ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪੂੰਜੀ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦੇ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ, ਸੀਜੀਟੀਐਸਆਈ ਦੁਆਰਾ ਮੈਂਬਰ ਉਧਾਰਦਾਤਾ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਕਰਜ ਸੀਮਾ ਦੇ 2.5% ਯਕਮੁਸ਼ਤ ਗਰੰਟੀ ਫੀਸ ਅਤੇ 0.75% ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਸੇਵਾ ਫੀਸ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਧਾਰਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗ ਨੂੰ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀਆਂ ਲਘੂ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਗਰੰਟੀ ਲਾਗਤ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਸੀਜੀਟੀਐਸਆਈ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਦੇ ਲਈ ਯਕਮੁਸ਼ਤ ਗਰੰਟੀ ਫੀਸ ਘਟਾ ਕੇ 2.5% ਤੋਂ 1.5% ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ :- (i) 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੇ ਕਰਜ (ii) ਪਾਤਰ ਮਹਿਲਾ ਉਦਯੋਗੀ ਅਤੇ (iii) ਉਤਰ ਪੂਰਵੀ ਖੇਤਰ (ਸਿੱਕਮ) ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਪਾਤਰ ਉਧਾਰਕਰਤਾ। ਨਾਲ ਹੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ (i) 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੇ ਕਰਜ (ii) ਪਾਤਰ ਔਰਤ ਉਦਯੋਗੀ ਅਤੇ ਉਤਰ ਪੂਰਵੀ ਖੇਤਰ (ਸਿੱਕਮ) ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਪਾਤਰ ਉਧਾਰਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ, ਗਰੰਟੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ 0.25% ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਲਾਨਾ ਸੇਵਾ ਫੀਸ ਨੂੰ ਜਜ਼ਬ ਕਰਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

8. ਸਮੂਹ ਅਧਾਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ

ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸਮੂਹਿਤ ਅਧਾਰ ਤੇ ਵਿਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੋਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਾਗਤ ਵਿਚ ਕਮੀ, ਖਤਰੇ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਮੂਲ ਭੂਤ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਲਈ ਉਚਿਤ ਪੱਧਰ ਉਪਲੱਬਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ 388 ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਿਤ ਸਮੂਹ ਅਧਾਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਮੱਦੇ ਨਜ਼ਰ ਬੈਂਕ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਮਹੱਤਪੂਰਨ ਖੇਤਰ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਵਿਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਿਤ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਕਣ। ਸਕਰਾਰੀ ਨਿਜੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਤੋਂ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਮੂਲ ਭੂਤ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਹਿਤ ਵਿਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਸਿਡਬੀ, ਖਤਰੇ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ।

9. ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ - ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਸਮਿਖਿਆ

ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ :

ਕ) ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਲਈ ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਸਥਾਗਤ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਸਥਾਈ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਸਭਾ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਫ਼ਤਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸੈਲ ਅਤੇ ਮਹੱਤਪੂਰਨ ਖੇਤਰੀ ਕੇਂਦਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਯਮਿਤ ਹੋਣਗੇ। ਉਹ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਵੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨਗੇ।

ਖ) ਖੇਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ, ਬੀਮਾਰ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਵਿਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਹੋਈ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਹਿਜ ਕਰਜ ਉਪਲੱਬਧਤਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨੇ ਹਿਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੈਂਕਾਂ / ਵਿਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਰੁਕਾਵਟਾਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ

ਹੋਣ, ਦੇ ਨਿਵਾਰਣ ਹਿਤ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਭਾਵਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਖੇਤਰ ਪੱਧਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਸਮੂਹ / ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਸਭਾਵਾਂ ਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇਗੀ।

ਗ) ਬੈਂਕ ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਵਾਲੇ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਸਮੂਹਾਂ / ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਦੀ ਬੈਂਕ ਕਰਜ ਹਿਤ ਅਸਾਨ ਪਹੁੰਚ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਸਟਾਫ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਬਣ ਸਕਣ। ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਘ) ਬੈਂਕ ਦੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਟੀਚਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਤੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਵਿਚ ਹੋਈ ਉਨਤੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕਰਨ ਹਿਤ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਉਚ ਸਟੇਜ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਙ) ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਸਾਰ ਅਤੇ ਅਸਾਨ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਲਈ, ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਬੋਰਡਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੀਤੀ ਸਬੰਧੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ / ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਵੈਬ ਸਾਈਟ ਅਤੇ ਸਿਡਬੀ ਦੇ ਵੈਬ ਸਾਈਟ ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ / ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰੇਕ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿਚ ਵੀ, ਮੁਖ ਰੂਪ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਤ ਕਰਨ ਹਿਤ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

78395(1)

ਮਾਸਟਰ ਸਰਕੂਲਰ

ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਧਾਰ

ਮਾਸਟਰ ਸਰਕੂਲਰ ਵਿਚ ਸੰਚਿਤ ਸਰਕੂਲਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਲੜੀ ਨੰ.	ਸਰਕੂਲਰ ਨੰ.	ਤਾਰੀਖ	ਵਿਸ਼ਾ	ਪੈਰ੍ਹਾ ਨੰ.
1.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਨੰ. ਪਲਾਨ. ਬੀਸੀ./ 84/04. 09.01/ 2006-07	30.04.07		I
2.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.ਨੰ. 63/06.02.31/ 2006-07	04.04.07	ਮਾਈਕਰੋ, ਲਘੂ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਉਣਾ - ਮਾਈਕਰੋ, ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਵਿਕਾਸ (ਐਮਐਸਐਮਈਡੀ) ਅਧਿਨਿਯਮ, 2006 ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ	I-I, IV, 13.6
3.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.ਨੰ.35/06.02.31/ 2005-06	25.08.05	ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਕਰਜ ਵਧਾਉਣ ਹਿਤ ਨੀਤੀਗਤ ਪੈਕੇਜ - ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਘੋਸ਼ਣਾ (ਨਿਜੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਆਰਆਰਬੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਲਈ)	IV, 13.5

4.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.ਨੰ.31/06.02.31/ 2005-06	19.08.05	ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਕਰਜ ਵਧਾਉਣ ਹਿਤ ਨੀਤੀਗਤ ਪੈਕੇਜ -ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਘੋਸ਼ਣਾ (ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾ ਦੇ ਲਈ)	IV, 13.5
5.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.ਨੰ.101/06.02.31/ 2004-05	20.05.05	ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਵਿਤੀ ਕੇਂਦਰਾਂ (ਐਸਈਐਫਸੀ) ਹਿਤ ਯੋਜਨਾ	1.6.4,4, 2.6
6.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪਲਾਨ ਬੀਸੀ. 64/04.09.01/ 2004-05	15.12.04	ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼	1.1, 1.1.1, 1.12, 1.1.3
7.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.61/0/06.02.31 (ਡਬਲਿਊਜੀ)/ 2004-05	08.12.04	ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ ਉਪਲੱਬਧਤਾ ਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦਲ - ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਟੀਚਿਆਂ ਵਿਚ ਕਮੀ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਸਿਡਬੀ ਦਾ ਵਿਆਜ ਦਰ	III.3.1, 3.5
8.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.43/06.02.31/	26.10.04	ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਤਿਭੂਤਿਕ੍ਰਿਤ ਸੰਪਤੀਆਂ	II, 2.1, 2 2,2.3

	2004-05		ਵਿਚ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਵੇਸ਼	
9.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.28/06.02.31 (ਡਬਲਿਊਜੀ)/ 2004-05	04-09-04	ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ ਉਪਲੱਬਧਤਾ ਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦਲ	IV.13.3
10.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪਲਾਨ.ਬੀਸੀ. 41/04.09.01 / 2003-04	03.11.03	ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਉਧਾਰ - ਸਿਡਬੀ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕਮੀ	III.3.1
11.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.40/06.02.31/ 2003-04	03-11-03	ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਕਰਜ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ - ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਉਧਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਐਨਬੀਐਫਸੀ ਨੂੰ ਉਧਾਰ	1.6.5
12.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.39/06.02.80/ 2003-04	03-11-03	ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਕਰਜ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ - ਅਨੁਸੰਗੀ ਮੁਕਤ ਕਰਜ	IV 2.4
13.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. 620/06.02.28 (i)/ 2002-03	11-09-03	ਐਸਏਸੀ ਬੈਠਕ - ਕਾਰਜ ਮੱਦਾਂ ਦਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ - ਵਿਆਜ ਦਰ - ਸਲੈਬ ਅਧਾਰਿਤ	IV 5
14.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ	01-07-03	ਐਸਏਸੀ ਬੈਠਕ -	IV.2.9

	ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. 1/06.02.28 (i)/ 2003-04		ਕਾਰਜ ਮੱਦਾਂ ਦਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ - ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ	IV 13.3
15.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. 2292/06.02.28 (i)/ 2003-04	13-06-03	ਐਸਏਸੀ ਬੈਠਕ - ਕਾਰਜ ਮੱਦਾਂ ਦਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ - ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਲਈ ਖੁਦ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਟੀਚੇ	III.1.1,2.1.1, 2.1.2
16.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ. 24/06.02.77/2002-03	04-10-02	ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਕਰਜ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਉਣਾ ਕਰਜ ਪ੍ਰਾਥਨਾ ਦੇ ਨਿਪਟਾਨ ਹਿਤ ਸਮਾਂ-ਸਾਰਣੀ	IV.2.2
17.	ਡੀਬੀਓਡੀ ਨੰ.ਬੀਐਲ.ਬੀਸੀ. 74/22.01.001/2002	11-03-02	ਸਧਾਰਣ ਬੈਂਕਿੰਗ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪਰਿਵਰਤਨ	IV.2.6
18.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.58/06.02.80/ 2001-02	23-01-02	ਅਨੁਸੰਗੀ ਰਹਿਤ ਕਰਜ - ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ	IV 2.4
19.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.57/06.04.01/ 2001-02	16-01-02	ਬੀਮਾਰ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਹਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼	IV 2.8
20.	ਆਈਈਸੀਡੀ ਨੰ.5/08.12.	16-10-2000	ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ	IV 2.7

	01/2000-01		ਕਰਜ ਉਪਲੱਬਧਤਾ - ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦਾ ਫੈਸਲਾ	
21.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.57/06.02.31/ 99-2000	02-02-2000	ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ - ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ ਦਾ ਅਭਿਨਿਯੋਜਨ	1.1.1, 1.1.2
22.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.89/06.02.31/ 98-1999	14.06.1999	ਲਘੂ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਉਦਯੋਗਿਕ ਉਪਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਭੁਗਤਾਨ ਤੇ ਵਿਆਜ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1998	IV 2.7
23.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.89/06.02.31/ 98-1999	01.03.1999	ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ ਉਪਲੱਬਧਤਾ - ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪੂੰਜੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦਾ ਅਭਿਕਲਨ	II 3.3
24.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.22/06.02.31(ii)/ 98-1999	28.08.1998	ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਤੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸਭਾ - ਕਪੂਰ ਸਭਾ-ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਲਾਗੂਕਰਨ	IV 13.2
25.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.127/06.02.31/ 97-1998	08-06.1998	ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ ਉਪਲੱਬਧਤਾ	IV 5
26.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ.	02.03.1998	ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ ਉਪਲੱਬਧਤਾ -	IV 2.6

	ਨੰ.792/06.02.31/ 97-1998		ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣਾ	
27.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.89/06.02.31/ 97-1998	19.02.1998	ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ - ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ ਦਾ ਅਭਿਨਿਯੋਜਨ	I1.1, III 1.3,1.1.2
28.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.66/06.02.31/ 97-1998	05.01.1998	ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ - ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਰਜ ਦਾ ਅਭਿਨਿਯੋਜਨ	III1.3,1.1, 1.1.2
29.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪਲਾਨ ਬੀਸੀ. 74 /04.09. 01/ 96-1997	11.12.1996	ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਧਾਰ - ਟੀਚਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿਚ ਕਮੀ	III4.1-4.4
30.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.23/06.06.12/ 94-1995	01.09.1995	ਕੇਵੀਆਈ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਕਰਜ	1 1.5
31.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪਲਾਨ ਬੀਸੀ. 38 /04.09. 09/ 94-1995	22.09.1994	ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਧਾਰ	III 2.1.1,2.1.3
32.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.16/06.06.12/ 94-1995	28.07.1994	ਕੇਵੀਆਈ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਕਰਜ	I 1.6
33.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ	07.01.1994	ਕੇਵੀਆਈ ਖੇਤਰ ਨੂੰ	I 1.5

	ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ. 84/06.06.12/93-1994		ਬੈਂਕ - ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪੇਸ਼ਗੀ	
34.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.99/06.02.31/ 92-1993	17.04.1993	ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾਤ ਸੰਸਥਾਗਤ ਕਰਜ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹਿਤ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੇ ਸਭਾ ਦੀ ਰਿਪੋਟ (ਨਾਇਕ ਸਭਾ)	IV 13.1
35.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.45/ਪੀਐਸ. 72/86	20-01-1986	ਨਿਰਮਾਣ ਹਿਤ ਬਾਊਟ ਲੀਫ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦਾ ਵਿਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ	I 1.9
36.	ਪੇਂਡੂ ਆਵਾਸ ਕਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਪੀਐਲਐਨਐਫਐਸ. ਬੀਸੀ.44/ਪੀਐਸ.72/86	17-01-1986	ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਵਿਤ	I 1.8